

Nr.	VALSTYBĖS TARNYBOS VEIKLOS PRINCIPAI Dr. Violeta Kiurienė	Perteikimas (e-mokymų elementas)	Trukmė, min
	<p>Ugdoma kompetencija – Lyderystė.</p> <p>Tikslas – suteikti specialių žinių ir praktinių įgūdžių valstybės tarnybos veiklos principų srityje; padėti suvokti valstybės tarnybos ir valstybės tarnautojo specifiką; supažindinti su konstituciniais atsakingo ir gero valdymo principais bei valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principais; atskleisti tarnybinės etikos politikos valstybės ir savivaldybių institucijose ypatumus.</p>		180
1.	Įvadas į modulį		
	<p>Mokymų programos tikslas – suteikti vadovams specialių žinių ir praktinių įgūdžių valstybės tarnybos veiklos principų srityje. Programa padės giliau suvokti valstybės tarnybos sampratą, valstybės tarnautojo statuso ypatumus, viešojo intereso specifiką, gerins konstitucinių atsakingo ir gero valdymo principų supratimą, valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principų suvokimą ir praktinį taikymą kasdienėje veikloje.</p> <p>Susipažinusieji su programa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebės identifikuoti valstybės tarnybos teisinius santykius; • išmanys valstybės tarnybos teisinį reguliavimą ir svarbiausią teismų praktiką; • gebės identifikuoti viešąjį interesą valstybės tarnyboje; • žinos ir gebės taikyti praktinėje veikloje konstitucinius atsakingo ir gero valdymo principus; • žinos ir gebės taikyti praktikoje valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus; • gebės formuoti tarnybinės etikos politiką valstybės ir savivaldybių institucijose, įstaigose ir gebės kontroliuoti, kaip ji įgyvendinama. 	tekstas	
2.	Valstybės tarnybos samprata		
	<p>Valstybės tarnyba yra ypatinga žmogaus socialinės veiklos rūšis. Ji neatsiejama nuo pačios valstybės, jos vaidmens visuomenės gyvenime.</p> <p>Šioje dalyje aptarsime, kas yra valstybės tarnyba, koks jos teisinis reglamentavimas, kuo ypatingas valstybės tarnautojo statusas, bei, kaip identifikuoti viešąjį interesą.</p>	tekstas	
2.1.	Valstybės tarnybos sampratos konceptualizavimas.		
	<p>Valstybės tarnybos samprata neatsiejama nuo „valstybės“ ir „tarnybos“ suvokimo.</p> <p>Valstybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaip visos visuomenės politinės organizacijos, valdžia apima visą valstybės teritoriją; • jos paskirtis – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą; • atlikdama savo funkcijas, turi veikti visos visuomenės interesais; • funkcijos atliekamos veikiant atitinkamų institucijų sistemai, kurioje svarbi ir išskirtinė vieta tenka valstybės tarnybai. <p>Terminas tarnyba gali būti suvokiamas dvejopai:</p>	Video	

	<p>1) kaip paslaugų sistema, įmonė, arba 2) kaip tarnavimas, tarnautojo pareigos.</p> <p>Pirmuoju atveju valstybės tarnyba suvokiama kaip viešoji administracija, jos sistema. Antruoju atveju svarbus aspektas yra tarnavimas, kuris leidžia valstybės tarnybą traktuoti kaip tarnystę visuomenei, valstybei. Šis aspektas galėtų būti pagrindžiamas Konstitucijos 5 straipsnio nuostata „valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“. Tarnystės aspektą kiek neįprastai, tačiau gana teisingai įvardino pirmasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininkas prof. Juozas Žilys savo kalboje, pasakytoje Lietuvos Respublikos Seime 2007 m. spalio 25 d. Konstitucijos 15-ųjų metų proga. Anot jo, tarnavimas žmonėms, valstybei – tai politinės valdžios įgyvendinimas Konstitucijos nubrėžtose ribose. Vadinasi, iš esmės valstybės tarnyba suvokiama kaip valstybės ir savivaldybių institucijų sistema, kurios paskirtis – užtikrinti viešąjį interesą, tarnaujant ir teikiant paslaugas visuomenei, įgyvendinant valstybės politiką ir aptarnaujant valstybės valdžią.</p> <p><i>Valstybės tarnybos instituto šaknų, būsimų viešojo administravimo institucijų užuomazgų dabartinės Lietuvos teritorijoje galime rasti apytiksliai XIII amžiuje, pavyzdžiui, karalius Mindaugas turėjo padėjėjų, kurie vykdė jo valią. Jie buvo artimi giminaičiai, vasaliniai kunigaikščiai. Ilgainiui iš jų susidarė nuolatinė taryba, su kuria kunigaikštis tarėsi pagrindiniais klausimais. XIV a. pabaigoje, Vytauto Didžiojo laikais, ėmė formotis pareigybės (pvz., maršalka, kancleris, iždininkas, etmonas) ir pareigūnų institutas. Tuo metu, žinoma, nebuvo jokio teisės akto, nustatančio jų kompetenciją, teisinį statusą ar atsakomybę. Tiesiog vadovautasi papročiais, kitų šalių pavyzdžiais. XVI amžiuje vyriausiasis žemės iždininkas tapo finansų ministru. Karaliaus Žygimanto Augusto laikais padaugėjo raštininkų, kurie karaliaus pasirašytus dokumentus atiduodavo į valstybės raštinę. Buvę dvariškių, kurie prižiūrėdavo kelių tiesimą, tiltų statybą, rinkliavas. Atlikdami vienkartinį administracinį didžiojo kunigaikščio pavedimus, jie vadinosi komisarais. Žinoma, šie tarnautojai labiau įgyvendindavo savo ir valdovo interesus, o ne visuomenės.</i></p> <p><i>Tarpukario Lietuvoje valstybės tarnybos klausimus per administracinio teismo ir konstitucinės teisės analizę gvildeno M. Romeris. 1928 m. pasirodė vienas iš fundamentaliausių lyginamosios administracinės teisės veikalų – M. Romerio „Administracinis teismas“. Autorius pavartojo valstybės tarnybai reikšmingas ir šiuolaikinėje administracinėje teisėje nevysiškai atskleistas kategorijas – administracinis aktas, diskrecinė galia, tarnybinė kaltė, piktnaudžiavimas įgaliojimais („galios peržengimas“, „galios iškreipimas“), administracijos atsakomybė nuostolių atlyginimo atžvilgiu, administracijos reglamentas ir kt. Mokslininkas apibūdino administracijos atsakomybės pagrindus – tarnybos kaltę, „pralobimą be teisinio titulo arba pagrindo“, viešųjų ir privačių interesų pusiausvyros pažeidimą („lygybė viešosios naštos atžvilgiu“), socialinę riziką. Šios M. Romerio mintys tuo metu buvo labai pažangios, nes tarpukario Lietuvoje nebuvo įstatymo, kompleksiskai reglamentuojančio valstybės tarnybą. Įstatyme dėl Valstybės Tarnybos sutvarkymo buvo du straipsniai, numatantys priesaiką, kuria būdavo pasižadama saugoti įstatymus, pildyti vyresnybės įsakymus, sąžiningai ir teisingai eiti savo pareigas. O kiti teisės aktai buvo susiję tik su atlyginimais, pensijomis ir pašalpomis, komandiruočių išlaidomis. Nors ir nebuvo išsamaus valstybės tarnybos instituto teisinio reglamentavimo, tarpukario Lietuvoje buvo pirmąkart suformuluotos valdininko ir valstybės tarnautojo sąvokos. Tą padarė tuometis aukščiausios instancijos teismas – Vyriausiasis Tribunolas. Jis konstatavo, kad „valdininkas yra valstybės tarnautojas, kuris turi valdžios dalį, gali ką kam įsakyti ar uždrausti; valstybės tarnautojai yra visi agentai, bet valdininkai yra tik tie, kurie turi diskrecinę galią <...>“.</i></p>		
--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdam reformas nepakankamai dėmesio skirta valstybės tarnybai. • Nuolatinis valstybinio valdymo institucijų reorganizavimas ir likvidavimas neskatino valstybės tarnautojų dirbti atsakingai. <p>1995-1999 m.</p> <p>Antrasis etapas</p> <p>Procesas</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1995-05-01 priimtas Valdininkų įstatymas. • Valstybės tarnyba grįsta postų sistema. • Įstatymas apibrėžė, kas yra valstybės ir savivaldybių politikai, tarnautojai ir valdininkai. • Įstatymas nustatė valstybės valdymo tarnybą, priėmimo į valstybės valdymo tarnybą tvarką, jos laikymąsi, valdininkų teises, pareigas ir atsakomybę, tarnybos santykių pasibaigimą. • Įtvirtinta siauroji valstybės tarnybos samprata. <p>Problemos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įstatyme naudotas žodis „valdininkas“ buvo pasenęs. • Nebuvo numatyti karjeros vystymo principai. • Pagrindiniu skyrimo į valstybės tarnybą kriterijumi buvo ne profesionalumas, bet politinis lojalumas. • Valstybės tarnybos nestabilumas. Po kiekvienų rinkimų vyko didelė valstybės tarnautojų kaita, kas iš esmės destabilizavo valstybės tarnybos veiklą. • Visuomenės nepasitikėjimas valstybės tarnyba. • Kvalifikuotų darbuotojų valstybės tarnyboje trūkumas. • Įstatymo nuostatas Konstitucinis Teismas pripažino prieštaraujančiomis Konstitucijai. <p>1999-2002 m.</p> <p>Trečiasis etapas</p> <p>Procesas</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1999-07-08 priimtas Valstybės tarnybos įstatymas. • Įstatymas nustatė pagrindinius valstybės tarnybos principus, valstybės tarnautojo statusą ir valstybės tarnybos valdymo teisinius pagrindus. • Pirmą kartą apibrėžta valstybės tarnyba. • Įtvirtinta plačioji valstybės tarnybos samprata. • Valstybės tarnautojai skirstomi į dvi grupes: viešojo administravimo (tarp jų statutinius valstybės tarnautojus) ir paslaugų. <p>Problemos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uždara valstybės tarnautojų karjeros sistema priešinama atvirai ir lankstesnei sistemai, kurioje daugelis pareigybių yra atviros tiek vidaus, tiek išorės kandidatams. • Nei politiniame, nei valstybės tarnybos lygmenyje nebuvo sutarimo dėl to, koks valstybės tarnybos modelis reikalingas Lietuvai. 	<p>(Process), arba kitas vizualesnis įrankis IT specialisto nuožiūra</p>	
--	--	---	--

	<p><i>2002-2008 m.</i></p> <p>Ketvirtasis etapas</p> <p>Procesas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuvai ruošiantis stoti į Europos Sąjungą atsirado poreikis iš esmės modernizuoti valstybės tarnybos sistemą. • Priimtas Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymas, kuris įsigaliojo 2002-07-01. • Įteisintas mišrus valstybės tarnybos modelis, kuriame vyrauja karjeros modelio elementai, tačiau yra ir postų modelio elementų. • Valstybės tarnybos samprata susieta su valstybės tarnautojo statusu bei jo atliekama viešojo administravimo veikla. • Valstybės tarnautojas suprantamas kaip fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantis Valstybės tarnybos įstatyme nurodytą viešojo administravimo veiklą. • Aiškiau apibrėžta valstybės tarnautojų atlyginimų sistema ir jų karjeros valdymas. • Išplėstos valstybės tarnautojų socialinės ir kitos garantijos. <p>Problemos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valstybės tarnautojų veikla nebuvo orientuota į rezultatus. • Darbo apmokėjimo sistema neskatinė darbo kokybės, jai trūko skaidrumo. • Neiškirti vadovaujančių asmenų atrankos, veiklos vertinimo, mokymo, karjeros, tarnybinio kaitumo, atleidimo ypatumai. • Ribotos vadovaujančių asmenų galimybės lanksčiai valdyti žmogiškuosius išteklius. • Nepakankama individuali vadovaujančių asmenų atsakomybė už įstaigos veiklos rezultatus. • Galimybė išvengti atsakomybės už tarnybinius nusižengimus. • Nepakankamai veiksmingai reguliuojamos ir taikomos etikos ir korupcijos prevencijos priemonės. • Neįtvirtinta „nepriekaištingos reputacijos“ sąvoka. <p><i>2008-2018 m.</i></p> <p>Penktasis etapas</p> <p>Procesas</p> <ul style="list-style-type: none"> • XV Lietuvos Vyriausybės programoje įsipareigota reformuoti valstybės tarnybą. • LRV 2010-06-02 nutarimu Nr. 715 patvirtinta Valstybės tarnybos tobulinimo koncepcija, kurioje pirmą kartą pavartota aukštesniojo vadovo sąvoka. • Valstybės tarnybos vizija – orientuota į visuomenės poreikius, riboto dydžio, atsakinga ir atskaitinga už veiklos rezultatus, diegianti naujoves, lanksti, skaidri ir konkurencinga valstybės tarnyba. • Valstybės tarnybos ir valstybės tarnautojo sąvokos nepakito. • 2011-07-01 Valstybės tarnybos įstatyme apibrėžta valstybės tarnautojo nepriekaištinga reputacija. • 2013-06-01 įtvirtinta iš dalies centralizuota valstybės tarnautojų atranka. Nustatyta, kad bendruosius gebėjimus ir vadovavimo gebėjimus Vyriausybės nustatyta tvarka tikrina Valstybės tarnybos departamentas. <p>Problemos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valstybės tarnautojų veikla nebuvo orientuota į rezultatus. 		
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Darbo apmokėjimo sistema neskaito darbo kokybės, jai trūko skaidrumo. • Valstybės tarnybai trūko lankstumo. • Įstatymo nereglamentuoti aukštesniųjų vadovų teisiniai santykiai. <p>2019-2022 m. Šeštasis etapas Procesas</p> <ul style="list-style-type: none"> • XVII Lietuvos Vyriausybės programoje įsipareigota mažinti valstybės tarnautojų skaičių, iš valstybės tarnybos sampratos išbraukiant vidaus administravimo, ūkio ir (ar) technines funkcijas. • 2019-01-01 įsigaliojo nauja Valstybės tarnybos įstatymo redakcija. • Valstybės tarnyba apibrėžta taip: valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose pareigas einančių asmenų profesinė veikla, kuria atliekamos viešojo administravimo funkcijos ir (arba) padedama valstybės ar vietos valdžią įgyvendinantiems asmenims atlikti jiems nustatytas funkcijas, išskyrus ūkinio ir (ar) techninio pobūdžio funkcijas. • Valstybės tarnautojas suprantamas kaip fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje. • Konkursus į įstaigų vadovų ir karjeros valstybės tarnautojų bei atrankas į pakaitinių valstybės tarnautojų pareigas centralizuotai organizuoja Vyriausybės įgaliota įstaiga. • Įteisinta lankstesnė darbo užmokesčio sistema. • Pakeistos tarnybinės veiklos vertinimo procedūros. • Įteisintas nuotolinis darbas. <p>Problemos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trūksta vienodų reikalavimų sistemos vertinant valstybės tarnautojų žinias ir gebėjimus. • Esama darbo užmokesčio sistema neatitinka valstybės tarnybos veiklos vertinimo objektyvumo reikalavimų. • Nepakanka lankstumo karjeros, darbo užmokesčio, motyvavimo, mokymo ir lavinimo srityse. • Vadovų lyderystės stoka neužtikrina pakankamos valstybės tarnybos ir interesų grupių sąveikos ir bendradarbiavimo. • Personalo samdos trūkumas, ypač jautrus vadovų lygyje. • Pasigendama valstybės tarnybos efektyvumo, patrauklumo ir konkurencingumo. <p>2022-2024 m. Šeštasis etapas Procesas</p> <ul style="list-style-type: none"> • XVIII Vyriausybės programoje įvardintas siekis, kad valstybės tarnyba taptų atvira inovacijoms, profesionali ir gebanti laiku priimti ryžtingus sprendimus. • 2022-02-28 patvirtinta Valstybės tarnybos pertvarkos koncepcija, kuria siekta pertvarkyti valstybės tarnybą sustiprinant vadovavimo ir lyderystės gebėjimus, padidinant valstybės tarnybos profesionalumą, lankstumą ir efektyvumą, modernizuojant žmogiškųjų išteklių valdymą, diegiant inovacijas valstybės tarnyboje. • 2024-01-01 įsigaliojo nauja Valstybės tarnybos įstatymo redakcija. 		
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Įstatyme neliko valstybės tarnybos sąvokos. • Valstybės tarnautojas apibrėžtas kaip asmuo, einantis pareigas valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje ir atliekantis viešojo administravimo funkcijas. • Vidaus administravimo funkcijų, kaip jos apibrėžtos Viešojo administravimo įstatyme, atlikimas valstybės tarnautojo veiklai nepriskiriamos. • Supaprastintas priėmimas į karjeros valstybės tarnautojų pareigas. Viešojo valdymo agentūra atranką vykdo tik valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos prašymu. • Konkursus į įstaigų vadovų pareigas centralizuotai organizuoja, kandidatų į įstaigų vadovų pareigas paiešką ir jų atranką vykdo Viešojo valdymo agentūra. • Padidintas įstaigos vadovo lankstumas valdant žmogiškuosius išteklius, mažinant atotrūkį tarp valstybės tarnybos reglamentavimo ir Darbo kodekso nuostatų. • Valstybės tarnautojai turi teisę eiti daugiau negu vienas valstybės tarnautojo pareigas. • Atlygio dydžio nustatymo tvarka ir kriterijai įtvirtinti įstaigų darbo apmokėjimo sistemose. • Įstatymu apibrėžta aukštesniojo vadovo sąvoka ir reglamentuotas jų kompetencijų ugdymas. <p>Problemos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nesutarimai su profesinėmis sąjungomis nustatant darbo apmokėjimo sistemas. • Valstybės tarnybos išgryninimo atskiriant vidaus administravimo funkcijas problemos • Finansinių išteklių trūkumas lankstesniam žmogiškųjų išteklių valdymui ir valstybės tarnybos profesionalumo didinimui. • Atotrūkis tarp įstaigų vadovų ir karjeros valstybės tarnautojų atlygio. • Pasikeitus teisiniam reglamentavimui, įstaigų vadovai nekeičia savo požiūrio į valstybės tarnybą ir valdymą. 		
	<p>Valstybės tarnybos sampratai svarbūs požiūriai į valstybės tarnybą.</p> <p>SOCIALINIS POŽIŪRIS. Valstybės tarnyba suprantama kaip socialinė kategorija, t. y. asmenų, einančių pareigas valstybės ir savivaldybių institucijose bei valstybės pavedimu atliekančių visuomenei naudingą veiklą, visuma.</p> <p>POLITINIS POŽIŪRIS. Valstybės tarnyba - tai veikla, kurios dėka įgyvendinama valstybės valdžios vykdoma politika, valstybinių politinių tikslų ir uždavinių siekimas.</p> <p>SOCIOLOGINIS POŽIŪRIS. Valstybės tarnyba suprantama kaip valstybės funkcijų, valstybės institucijų kompetencijos praktinis įgyvendinimas.</p>	<p>Tekstas</p> <p>Informacija su išskleidžiamais laukais (Tabs)</p>	
	<p>Kaip matėme atlikę valstybės tarnybos raidos etapų analizę, nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje skirtingais laikotarpiais buvo remiamasi skirtingomis valstybės tarnybos koncepcijomis ir sampratomis. Skiriamos dvi valstybės tarnybos sampratos: siauroji ir plačioji.</p> <p>Plačioji valstybės tarnybos samprata – valstybės tarnyba traktuojama kaip visų be išimties valstybės tarnautojų veikla jiems atliekant pavestas funkcijas, o valstybės tarnautojams priskiriami visi valstybės ir savivaldybės institucijose ar įstaigose</p>	<p>Tekstas</p> <p>Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)</p>	

	<p>dirbantys asmenys, gaunantys atlyginimą iš valstybės ar savivaldybės biudžetų. Plačiuoju požiūriu valstybės tarnautoju reikėtų laikyti ir politiką, ir teisėją, ir valstybės pareigūną, ir karjeros valstybės tarnautoją, ir statutinį valstybės tarnautoją, ir biudžetinės ar viešosios įstaigos darbuotoją (gydytoją, mokytoją, dėstytoją).</p> <p>Siauroji valstybės tarnybos samprata - valstybės tarnyba apima asmenų veiklą, kuria tiesiogiai įgyvendinama valstybės, jos aparato ar atitinkamos institucijos uždaviniai ir funkcijos valstybės valdymo srityje. Tokia samprata egzistuoja Lietuvoje, o, pvz., kaimyninėje Latvijoje valstybės tarnautojais laikomi tik centrinės valdžios institucijų darbuotojai.</p>		
	<p>Apibendrinkime</p> <p>Valstybės tarnyba yra vienas iš pagrindinių viešojo administravimo elementų. Gerai suprojektuota ir veiksmingai valdoma valstybės tarnyba leidžia valstybei pasiekti atitinkamą profesionalumą, viešųjų paslaugų tvarumą ir kokybę visose viešojo administravimo srityse.</p> <p>To rezultatas – geresnė politika ir geresnės paslaugos piliečiams bei verslui.</p>	Note arba tekstas	
2.2	Teisinis reglamentavimas		
	<p>Teisine prasme valstybės tarnyba suprantama kaip teisės normų, reglamentuojančių santykius, atsirandančius valstybės tarnyboje, visuma. Siekiant išsiaiškinti, kas yra valstybės tarnyba ir kokia jos veiklos specifika, svarbu gerai žinoti valstybės tarnybą reglamentuojančių teisės aktų sistemą.</p>	Tekstas	
	Pagrindiniai teisės aktai valstybės tarnyboje, kurių reguliavimo sritį turėtų žinoti kiekvienas vadovas.		Tekstas Lentelė arba Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)
	Teisės aktas	Reglamentavimo sritis	
	Lietuvos Respublikos Konstitucija	<ul style="list-style-type: none">Konstitucijos 5 straipsnio 2 ir 3 dalys: „Valdžios galias riboja Konstitucija. Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“.Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalis: „Piliečiai turi teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą.Konstitucijos 141 straipsnis: „Asmenys, atliekantys tikrąją karo arba alternatyviąją tarnybą, taip pat neišėję į atsargą krašto apsaugos sistemos, policijos ir vidaus tarnybos karininkai, puskarininkai, kitų sukarintų ir saugumo tarnybų apmokami pareigūnai negali būti Seimo nariais, savivaldybių nariais ir savivaldybių merais. Jie negali užimti renkamų ar skiriamų pareigų civilinėje valstybinėje tarnyboje, dalyvauti politinių partijų ir politinių organizacijų veikloje.“	
	Valstybės tarnybos įstatymas	<ul style="list-style-type: none">Pagrindiniai valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principai.Bendrieji priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas reikalavimai.Valstybės tarnautojų priėmimas į pareigas ir atleidimas iš jų.Valstybės tarnautojų karjera.Valstybės tarnautojų atsakomybėValstybės tarnautojų socialinės ir kitos garantijos.Valstybės tarnybos politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos ir jų kompetencija.	
	Darbo kodeksas	<ul style="list-style-type: none">Individualieji darbo santykiai, kurie atsiranda sudarius darbo sutartį.	

		<ul style="list-style-type: none"> • Visuomeniniai santykiai, kurie susiję su individualiaisiais darbo santykiais (santykiai iki darbo sudarymo ir po jos nutraukimo, kolektyviniai darbo santykiai, nagrinėjant ginčus tarp darbo sądalyvių atsirandantys santykiai, su įstatymo laikymusi ir priežiūra susiję santykiai ir kiti). 		
	Viešojo administravimo įstatymas	<ul style="list-style-type: none"> • Viešojo administravimo principai, sritys bei sistema. • Administracinės procedūros (skundų nagrinėjimo) organizavimo pagrindai. • Ūkio subjektų veiklos priežiūros pagrindinės nuostatos. • Asmenų teisė apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracini sprendimus. • Asmenų teisė į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą. 		
	Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas	<ul style="list-style-type: none"> • Privačių interesų atskleidimo sąlygos. • Garantija, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams. • Interesų konfliktų bei korupcijos plitimo prevencija. 		
	Korupcijos prevencijos įstatymas	<ul style="list-style-type: none"> • Korupcijos prevencijos ir nacionalinio saugumo stiprinimo mažinant korupcijos keliamas grėsm • Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės ir jų teisiniai pagrindai. • Korupcijos prevencijos subjektai bei jų teisės ir pareigos korupcijos prevencijos srityje. 		
	Biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas.	<ul style="list-style-type: none"> • Biudžetinių įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sąlygos ir dy • Darbuotojų pareigybių lygiai ir grupės, kasmetinis veiklos vertinimas, skatinimas, materialinės • Įstatymų pagrindais sudarytų komisijų, finansuojamų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, pirm pirmininkų pavaduotojų ir narių atlygis už darbą. 		
	Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas.	<ul style="list-style-type: none"> • Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantie darbo sutartį. • Darbdavių, darbdavių atstovų ir darbuotojų teisės bei pareigos siekiant sudaryti saugias ir svei sąlygas. • Atsakomybė už darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų pažeidimus be principus. 		
	LRV 2024-01-03 nutarimas Nr. 6 „Dėl Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos ir biudžetinių įstaigų darbuotojų veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės tarnautojų kasmetinis ir neeilinis tarnybinės veiklos vertinimas. • Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, veiklos vertinimas. 		
	LRV 2018-11-28 nutarimas Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodika. • Susitarimo dėl pagrindinių įstaigos vadovo kadencijos laikotarpio ir (ar) tam tikrų jo etapų veik rezultatų sudarymo tvarkos aprašas. • Aukštesniųjų vadovų kompetencijų ugdymo ir valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo tv aprašas. • Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų sąrašas. • Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas. • Atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimams deklaracijos pretendentams į valstybės ta pareigas, išskyrus į įstaigos vadovo pareigas, forma. 		

	<div><div>LRV 1998-11-17 nutarimas Nr. 1341 „Dėl tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo biudžetinėse įstaigose“.</div><div>LRV 2004-04-29 nutarimas Nr. 526 „Dėl dienpinigių ir kitų komandiruočių išlaidų apmokėjimo“.</div></div>	<div><div>• Atitikties neprikaištingos reputacijos reikalavimams deklaracijos pretendentams į įstaigos vadovo formą.</div><div>• Tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo biudžetinėse įstaigose tvarka ir reikalavimai.</div><div>• Maksimalių dienpinigių dydžių sąrašas.</div><div>• Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašas.</div><div>• Komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose ir regionų plėtros tarybose taisyklės</div></div>		
	<p>Teisės aktų, reglamentuojančių valstybės tarnybą ir valstybės tarnautojų veiklą, priimta/galioja/keičiama tikrai nemažai. Šiame procese svarbios valstybės tarnybos politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos - Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Viešojo valdymo agentūra, kuri valstybės tarnybos srityje veikia kaip Vyriausybės įgaliota įstaiga.</p> <div><div><div>VALDYMAS</div><div><div>Valstybės tarnybos politika</div><div><div>Formavimas: VRM</div><div>Įgyvendinimas: VVA</div></div></div><div><div>formuoja valstybės politiką vidaus reikalų ministrui pavestose VT valdymo srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą</div><div>teikia Vyriausybei su valstybės tarnyba susijusių teisės aktų projektus</div><div>atlieka kitas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas VT valdymo srityje</div><div>įstaigų vadovų paieška, pritraukimas, karjeros valdymas, kompetencijų ugdymas</div><div>valstybės tarnautojų mokymų centralizuotas organizavimas ir koordinavimas</div><div>teisės aktų įgyvendinimo priežiūra</div><div>pokyčių valstybės tarnyboje stebėseną, metodinės pagalbos teikimas</div></div></div><p>Šaltinis: https://vva.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/1/2XYzk6eTl7M.pdf</p></div>	Tekstas		

	<p>Viešojo valdymo agentūros interneto svetainėje adresu https://vva.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/ susipažinkite su valstybės tarnybą reglamentuojančiais teisės aktais (galiojanti suvestinė redakcija). Susipažinę su jais, pažymėkite teisingus atsakymus (galimi keli teisingi atsakymai).</p> <p>1. Valstybės tarnybos įstatymas:</p> <ul style="list-style-type: none">nustato pagrindinius valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus – teisingareglamentuoja individualiuosius darbo santykius, kurie atsiranda sudarius darbo sutartį - neteisinganustato bendruosius priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas reikalavimus – teisinganustato valstybės tarnautojų priėmimą į pareigas ir atleidimą iš jų – teisingareglamentuoja kolektyvinius darbo santykius - neteisingaapibrėžia valstybės tarnautojų karjerą, atsakomybę, socialines ir kitas garantijas, susijusias su tarnybos ypatumais – teisinganustato valstybės tarnybos politiką formuojančias ir įgyvendinančias institucijas ir jų kompetenciją – teisinga <p>2. Viešojo administravimo įstatymas:</p> <ul style="list-style-type: none">Įtvirtina viešojo administravimo subjektų sistemą - teisinganustato valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos ir biudžetinių įstaigų darbuotojų veiklos vertinimo tvarką– neteisingagarantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus - teisinganustato darbo ginčų nagrinėjimo tvarką – neteisingagarantuoja teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą - teisingareglamentuoja aukštesniųjų vadovų kompetencijų ugdymo ir valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo tvarką – neteisinganustato viešojo administravimo principus ir viešojo administravimo sritis - teisinga <p>3. Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas:</p> <ul style="list-style-type: none">sudaro sąlygas atskleisti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačius interesus – teisingareglamentuoja valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios informacijos kontrolės (priežiūros) pagrindus ir tvarką - neteisingasudaro sąlygas užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams – teisinganustato korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones ir jų teisinius pagrindus - neteisingapadeda užkirsti kelią kilti interesų konfliktams bei plisti korupcijai – teisinganustato korupcijos prevencijos subjektus – neteisinga	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
	<p>Apibendrinkime</p> <p>Bendrųjų valstybės tarnybą ir specialiųjų konkrečių sričių reglamentuojančių teisės aktų žinojimas, jų kaitos stebėjimas – vienas iš pagrindinių žingsnių link profesionalios ir kompetentingos valstybės tarnybos.</p>	Note	

<p>Naujas poskyris nuo 11 iki 28 psl. institutai pagal VVA pageidavimą</p> <p>!!!!!!!</p>	<p>Pagrindiniai valstybės tarnybos institutai.</p> <p>Valstybės tarnyba yra konstitucinės, administracinės, iš dalies darbo teisės šakų institutas, apimantis normas, reglamentuojančias valstybės tarnybos principus, priėmimo į valstybės tarnybą tvarką, valstybės tarnautojo pareigybės, pareigas ir teises, karjerą, darbo užmokestį, tarnybinę atsakomybę, socialines garantijas, tarnybos valdymą, atleidimą ir kt. Konstitucinės ir administracinės teisės valstybės tarnybos teisiniame reglamentavime veikimas pasireiškia imperatyviu reguliavimo metodu, kuris nurodo, kad „galima tik taip ir tik tokiu būdu, kaip tai nurodyta teisės akte“.</p> <p>Darbo teisė valstybės tarnybos teisiniams santykiams suteikia daugiau lankstumo, tačiau šis lankstumas galimas tik tuomet, kai Valstybės tarnybos įstatymas ar su juo susiję poįstatyminiai teisės aktai nukreipia į darbo teisės normas.</p> <p>Šioje temoje trumpai apžvelgsime pagrindinius valstybės tarnybos institutus: priėmimą į valstybės tarnautojų pareigas, valstybės tarnautojų karjerą, vertinimą, darbo užmokestį, jų atostogas ir socialines garantijas bei atleidimą iš pareigų.</p>		
	<p>Priėmimas į valstybės tarnautojų pareigas.</p> <p>Priėmimas į valstybės tarnautojų pareigas vykdomas vadovaujantis šiais teisės aktais:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Valstybės tarnybos įstatymu; ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ (aktualia akto redakcija). 		
	<p>Priėmimo į valstybės tarnautojų pareigas reikalavimai.</p> <p>Asmenys, priimami į valstybės tarnautojų pareigas, turi atitikti bendruosius reikalavimus ir specialiuosius reikalavimus.</p> <p>Valstybės tarnybos įstatymas nustato šiuos bendruosius reikalavimus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) turėti Lietuvos Respublikos pilietybę ir mokėti valstybinę lietuvių kalbą pagal Vyriausybės nustatytas kalbos mokėjimo kategorijas; 2) būti ne jaunesni kaip 18 metų ir ne vyresni kaip 65 metų. Reikalavimas būti ne vyresniam kaip 65 metų netaikomas politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams; 3) būti nepriekaištingos reputacijos; 4) turėti ne žemesnį kaip aukštąjį universitetinį išsilavinimą arba aukštąjį koleginį išsilavinimą. Asmenys, priimami į įstaigų vadovų pareigas, turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir ne žemesnį kaip magistro kvalifikacinį laipsnį arba lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją. <p>Valstybės tarnybos įstatymas taip pat reglamentuoja specialiuosius reikalavimus valstybės tarnautojams:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) priimami asmenys turi atitikti toms pareigoms nustatytus specialiuosius reikalavimus; 2) specialieji reikalavimai į valstybės tarnautojų pareigas priimamiems asmenims nustatomi konkrečių pareigybų aprašymuose; 	<p>Vizualinis pateikimas</p>	

	<p>3) tuo atveju, kai specialieji reikalavimai į valstybės tarnautojų pareigas priimamiems asmenims nustatomi įstatymuose ar jų pagrindu priimtuose kituose teisės aktuose, taikomi įstatymuose ar jų pagrindu priimtuose kituose teisės aktuose nustatyti specialieji reikalavimai;</p> <p>4) jeigu valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme yra nustatytas specialusis reikalavimas atitikti reikalavimus, būtinus išduodant leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, ar reikalavimus, būtinus suteikiant teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, kandidatūra patikrinama iki asmens priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas. Į valstybės tarnautojo pareigas asmuo yra priimamas, kai teisės aktų nustatyta tvarka priimamas sprendimas, kad šiam asmeniui gali būti išduotas leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija arba suteikta teisė dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“.</p>		
	<p>Priėmimas į karjeros valstybės tarnautojų ir laikinųjų valstybės tarnautojų pareigas.</p> <p>Asmenys į karjeros valstybės tarnautojų pareigas priimami:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ konkurso būdu, ✓ be konkurso Valstybės tarnybos įstatyme nustatytais atvejais. <p>Be konkurso priimama į laikinųjų valstybės tarnautojų pareigas šiais atvejais:</p> <p>1) kai priimama prireikus pakeisti laikinai negalintį eiti pareigų karjeros valstybės tarnautoją ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją, – iki grįžta negalintis eiti pareigų tarnautojas, bet ne ilgiau kaip 3 metams;</p> <p>2) karo padėties, nepaprastosios padėties, ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliųjų situacijų atvejais ar kai dėl įvykių, kurių nebuvo galima iš anksto numatyti, padidėjo veiklos apimtys ir valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai skubiai reikia atlikti iš anksto nenumatytas užduotis arba funkcijas, – ne ilgiau negu 2 metams.</p> <p>Konkursus Vyriausybės nustatyta tvarka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ organizuoja pačios valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos. ✓ Valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos prašymu į karjeros valstybės tarnautojo pareigas valstybės tarnautojus atranka Vyriausybės įgaliota įstaiga Viešojo valdymo agentūra. 		
	<p>Viešojo valdymo agentūra, siekdama supažindinti su pagrindiniais atrankos etapais, terminais ir atsakomybėmis, parengė įstaigų vadovų atrankos ir karjeros valstybės tarnautojų atrankos esminio proceso schemas.</p> <p>Susipažinkite su šiomis schemomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ įstaigų vadovų atrankos proceso schemą rasite čia: https://vva.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/1/CiC0wvxYjzE.pdf ✓ karjeros valstybės tarnautojų atrankos schemą rasite čia: https://vva.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/1/g-rV76zwa-0.pdf <p>Viešojo valdymo agentūra Valstybės tarnybos portale taip pat skelbia rekomendacijas, susijusias su valstybės tarnautojų priėmimu. Susipažinkite su jomis:</p>		

	<u>Rekomendacijos įstaigoms dėl konkursų į karjeros valstybės tarnautojų pareigas organizavimo</u> <u>Gairės dėl susitarimo su įstaigos vadovo pareigas priimanu asmeniu dėl pagrindinių jo kadencijos laikotarpio ir tam tikrų jo etapų veilos tikslų ir rezultatų</u> <u>Rekomendacijos konkursų ir atrankų komisijų nariams</u> <u>Rekomendacijos, ką daryti neįvykus konkursui</u> <u>Rekomendacija dėl vadovaujamo darbo patirties įvertinimo</u> <u>Rekomendacijos Dėl valstybės tarnautojo perkėlimo tarnybinio kaitumo būdu ar laimėjus konkursą ir pasitelkimo padėti kitai įstaigai įgyvendinti funkcijas</u>		
	Naujos redakcijos Valstybės tarnybos įstatyme, įsigaliojusiame 2024-01-01, reglamentuota, kad naujai priimamam valstybės tarnautojui gali būti nustatytas bandomasis laikotarpis: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Siekiant patikrinti, ar asmuo yra tinkamas eiti valstybės tarnautojo pareigas, ir, ar jos tinka asmeniui, gali būti nustatomas išbandymo terminas. ✓ Gali būti taikomas tik tuo atveju, jei apie tai buvo nurodyta skelbime apie konkursą (kai priimamas be konkurso – iki asmeniui priimant sprendimą stoti į valstybės tarnybą). ✓ Maksimalus išbandymo terminas – 3 mėnesiai. ✓ Konkretų išbandymo terminą nustato į pareigas priimančias asmuo ir nurodo sprendime dėl priėmimo į pareigas. ✓ Pripažinus, kad išbandymo rezultatai nepatenkinami, valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų (VTĮ 35 str. 1 d. 20 p.) Sprendimas priimamas iki išbandymo termino pabaigos. ✓ Valstybės tarnautojas per išbandymo laikotarpį gali atsistatydinti savo noru, raštu įspėjęs prieš 3 d. d. 		
	Darbo sutartys su valstybės tarnautojais dėl valstybės tarnautojo pareigų nesudaromos!		
	Priėmimas į įstaigų vadovų pareigas.		

Kadencijos

- Priimama 5 metų kadencijai.
- Asmuo gali eiti tos pačios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo pareigas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės.
- Įstaigos vadovas jį į pareigas priimančio asmens ar kolegialios institucijos sprendimu gali būti be konkurso skiriamas antrai kadencijai, atsižvelgiant į tai, ar įstaigos vadovo pirmosios kadencijos metu jis pasiekė susitarime dėl pagrindinių kadencijos laikotarpio ir (ar) tam tikrų jo etapų veiklos tikslų ir rezultatų nustatytus veiklos tikslus ir rezultatus. Sprendimas skirti įstaigos vadovą antrai kadencijai be konkurso priimamas likus ne mažiau kaip 6 mėnesiams iki jo pirmosios kadencijos pabaigos.

Priėmimo į pareigas būdas

- Į įstaigų vadovų pareigas priimama:
 - konkurso būdu;
 - arba VTĮ nustatytais atvejais be konkurso;
 - įstatymų nustatytais atvejais į įstaigų vadovų pareigas priimama politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu.

Įstaiga, organizuojanti įstaigos vadovų paiešką, atranką ir konkursus

Konkursus į įstaigų vadovų pareigas Vyriausybės nustatyta tvarka centralizuotai organizuoja, kandidatų į įstaigų vadovų pareigas paiešką ir jų atranką vykdo Vyriausybės įgaliota įstaiga - Viešojo valdymo agentūra.

Susitarimas dėl veiklos tikslų ir rezultatų

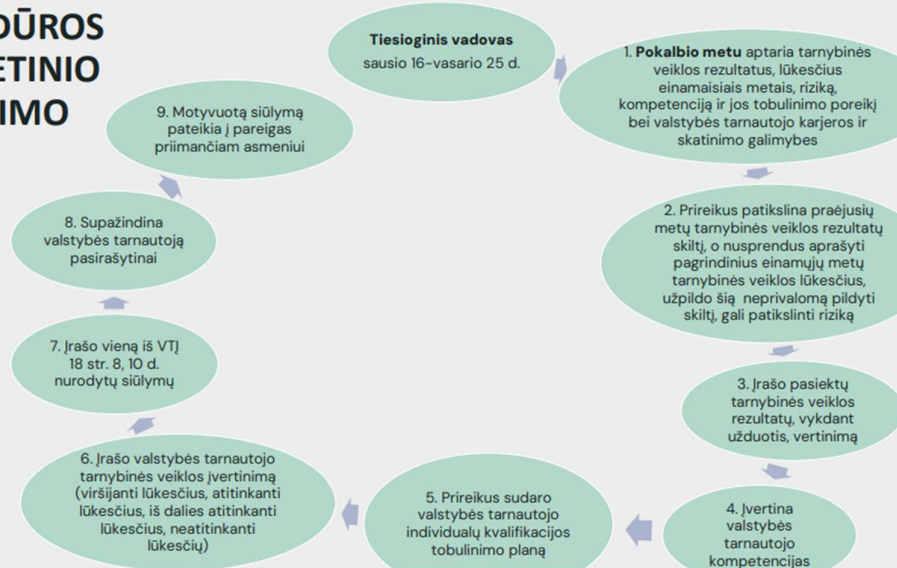
- Su į įstaigos vadovo, išskyrus politinio (asmeninio) pasitikėjimo įstaigos vadovą, pareigas priimamu asmeniu sudaromas susitarimas dėl pagrindinių kadencijos laikotarpio ir (ar) tam tikrų jo etapų veiklos tikslų ir rezultatų.
- Šį susitarimą su į įstaigos vadovo pareigas priimamu asmeniu sudaro jį į pareigas priimančio asmuo, o kai įstaigos vadovą į pareigas priima kolegialioji institucija, – šios institucijos vadovas.
- Susitarimą su Vyriausybės įstaigų vadovais sudaro Vyriausybės įgaliotas ministras.
- Susitarimo dėl pagrindinių įstaigos vadovo kadencijos laikotarpio ir (ar) tam tikrų jo etapų veiklos tikslų ir rezultatų turinio reikalavimus, sudarymo ir keitimo, atitikties pasiektiems tikslams ir rezultatams vertinimo tvarką nustato Vyriausybė.
- Šio susitarimo įgyvendinimas, pasiekti rezultatai vertinami įstaigos vadovo tarnybinės veiklos vertinimo metu, taip pat skiriant jį antrai kadencijai.

	<p>Priėmimas į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas.</p> <p>Į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas priimama:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ be konkurso ✓ valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos pasirinkimu, ✓ Seimo frakcijoje – Seimo frakcijos seniūno pasirinkimu. 		
	<p>Valstybės tarnautojų karjera.</p> <p>Valstybės tarnautojų perkėlimas į kitas valstybės tarnautojų pareigas (VTĮ 14 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Valstybės tarnautojas, atitinkantis kitoms valstybės tarnautojo pareigoms nustatytus specialiuosius reikalavimus, gali būti į jas perkeltas nuolat arba laikinai, bet ne ilgiau kaip 3 metams. ✓ Valstybės tarnautoją perkelti į kitas valstybės tarnautojo pareigas galima tik su jo rašytiniu sutikimu, išskyrus karo padėties, nepaprastosios padėties, ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliųjų situacijų atvejus. ✓ Dėl valstybės tarnautojo perkėlimo į kitas valstybės tarnautojo pareigas kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje reikalingas tos kitos valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos valstybės tarnautojus į pareigas priimančio asmens sutikimas. ✓ Pasibaigus valstybės tarnautojo laikino perkėlimo į kitas valstybės tarnautojo pareigas terminui, valstybės tarnautojas grąžinamas į iki perkėlimo jo eitas valstybės tarnautojo pareigas arba su jo rašytiniu sutikimu nuolat perkeliamas į kitas lygiavertes valstybės tarnautojo pareigas. ✓ Tik karjeros valstybės tarnautojai gali būti perkeliami į žemesnes, lygiavertes ar aukštesnes karjeros valstybės tarnautojo, įstaigos vadovo ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo, priimamo į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu, pareigas. ✓ Kadencijai priimtas karjeros valstybės tarnautojas gali būti perkeliamas į kitas karjeros valstybės tarnautojo pareigas ne ilgiau negu iki kadencijos pabaigos. ✓ Nuolat perkelti į aukštesnes karjeros valstybės tarnautojo pareigas galima tik tuo atveju, kai karjeros valstybės tarnautojo tarnybinė veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius. ✓ Į įstaigos vadovo pareigas karjeros valstybės tarnautojas gali būti perkeltas tik laikinai. ✓ Į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo, priimamo į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu, pareigas perkeliama valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimų laikui arba kituose įstatymuose nustatytam laikui, kuriam politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas buvo priimtas į pareigas. ✓ Į laikinai negalinčio eiti pareigų karjeros valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) pareigas karjeros valstybės tarnautojas gali būti perkeltas, iki grįž negalintis eiti pareigų valstybės tarnautojas. ✓ Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, suderinus su jį pasirinkusiu valstybės politiku ar kolegialia valstybės institucija, gali būti perkeltas į kitas politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo pareigas. 		

	<p>Valstybės tarnautojų pasitelkimas vykdomas, kai (VTĮ 14 str. 16 d.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ yra tarnybinė būtinybė; ✓ įstaigų vadovai tokią galimybę suderina, ✓ karjeros valstybės tarnautojas pasirašytinai su tuo sutinka; ✓ terminas – ne ilgiau kaip vieni metai; ✓ darbo užmokestis mokamas ir kitos garantijos užtikrinamos iš tos įstaigos, iš kurios valstybės tarnautojas pasitelkiamas, lėšų. 		
	<p>Valstybės tarnautojų tarnybinis kaitumas gali būti vykdomas (VTĮ 17 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kai yra laisvos karjeros valstybės tarnautojo pareigos, ✓ karjeros valstybės tarnautojas jo prašymu gali būti perkeltas į kitas lygiavertes ar žemesnes pareigas toje pačioje ar kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, ✓ jeigu jis atitinka kitų pareigų pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus. ✓ Gali būti sukeistos dviejų karjeros valstybės tarnautojų lygiavertės pareigos, jeigu jie to prašo. 		
	<p>Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimas.</p> <p>Tarnybinės veiklos vertinimas orientuotas į:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezultatus, • dalyvavimą, • vystymąsi. 		
	<p>Tarnybinės veiklos vertinimo subjektai ir tikslas.</p> <p>Subjektai, kurių veikla vertinama. Vertinama įstaigų vadovų (išskyrus įstaigų vadovus, priimančius į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu), karjeros valstybės tarnautojų ir laikinųjų valstybės tarnautojų tarnybinė veikla.</p> <p>Įstaigos vadovo tarnybinės veiklos vertinimo tikslas. Nustatyta tvarka įvertinti jo kompetenciją ir pasiektus rezultatus įgyvendinant susitarimą dėl pagrindinių kadencijos laikotarpio ir (ar) tam tikrų jo etapų veiklos tikslų ir rezultatų.</p> <p>Karjeros valstybės tarnautojo ir laikinojo valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimo tikslas. Nustatyta tvarka įvertinti jų kompetenciją ir pasiektus veiklos rezultatus.</p> <p>Subjektai, kurie atlieka vertinimą. Įstaigos vadovo tarnybinę veiklą vertina šį valstybės tarnautoją į pareigas priimančias asmuo, o kai įstaigos vadovą į pareigas priima kolegiali institucija, – šios institucijos vadovas. Karjeros valstybės tarnautojo ir laikinojo valstybės tarnautojo tarnybinę veiklą vertina jų tiesioginiai vadovai.</p>		
	<p>Tarnybinės veiklos vertinimo rūšys ir terminai:</p> <p>Kasmetinis vertinimas – kiekvienais metais, jeigu valstybės tarnautojas eina pareigas toje įstaigoje (ne konkrečiose pareigose) ne trumpiau kaip 6 mėnesius per kalendorinius metus.</p> <p>Terminas – sausio 1 d. – vasario 25 d., nustatytais atvejais iki balandžio 30 d. (+5 d. d. rašytiniam kreipimuisi dėl tarnybinės veiklos objektyvumo ir pagrįstumo).</p>	<p>Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion) ar kt.</p>	

	<p>Neeilinis vertinimas – ne dažniau kaip 1 kartą per kalendorinius metus, jeigu nuo valstybės tarnautojo kasmetinio tarnybinės veiklos vertinimo praėjo ne mažiau kaip 6 mėnesiai, išskyrus atvejus, kai yra nustatomas trumpesnis veiklos rezultatų gerinimo plano laikotarpis, arba jeigu valstybės tarnautojas ne trumpiau kaip 6 mėnesius per kalendorinius metus ėjo pareigas toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, kurioje yra vertinama jo tarnybinė veikla.</p> <p>Terminas – lapkričio 1 d.</p> <p>Į pareigas priimančio asmens sprendimo įgyvendinimo terminas – per 2 mėn. nuo sprendimo įgyvendinti siūlymą priėmimo. Siūlymas suteikti iki 5 mokamų poilsio dienų arba atitinkamai sutrumpinti darbo laiką, siūlymas finansuoti kvalifikacijos tobulinimą ne didesne kaip 1 pareiginės algos dydžio suma per metus įgyvendinamas per 1 metus nuo sprendimo priėmimo dienos.</p>	
	<p>Tarnybinės veiklos vertinimo procedūros (kasmetinio vertinimo metu).</p> <p>1 etapas. Valstybės tarnautojo veiksmai.</p> <div data-bbox="302 695 1432 1289"><p>TARNYBINĖS VEIKLOS VERTINIMO PROCEDŪROS (KASMETINIO VERTINIMO METU)</p><pre>graph TD; A[Valstybės tarnautojas sausio 1–15 d.] --> B[1. Užpildo Motyvuoto siūlymo I skyriaus skiltį „Pagrindiniai pasiekti praėjusių metų tarnybinės veiklos rezultatai“]; B --> C[2. Įsivertina ir užpildo Pasiektų rezultatų, vykdant tarnybinę veiklą, vertinimą (Motyvuoto siūlymo II skyrius)]; C --> D[3. Įsivertina kompetenciją]; D --> E[4. Pasiūlo riziką, kuriai esant tarnybinės veiklos rezultatai gali būti nepasiekti (Motyvuoto siūlymo I skyrius)]; E --> F[5. Motyvuotą siūlymą pateikia tiesioginiam vadovui. Susitariama dėl pokalbio]; F --> A;</pre></div> <p>2 etapas. Tiesioginio vadovo veiksmai.</p>	<p>Vizualinė informacija</p>

TARNYBINĖS VEIKLOS VERTINIMO PROCEDŪROS (KASMETINIO VERTINIMO METU)

Tarnybinės veiklos vertinimo procese svarbūs lūkesčiai:

- Lūkesčiai tarnautojo veiklai suprantami kaip siejami konkretūs einamųjų metų veiklos rezultatai.
- Tiesioginis vadovas kartu su valstybės tarnautoju aptaria jo tarnybinės veiklos lūkesčius, rezultatų vertinimo kriterijus.

Lūkesčiai turi būti sukoncentruoti į:

- įstaigai nustatytas užduoties
- ir darbų prioritetus einamaisiais metais.

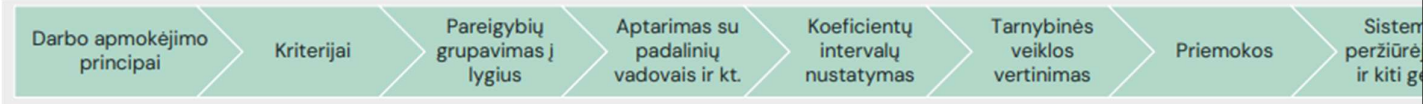
	<div data-bbox="302 157 1241 453"> </div> <p>Reikalavimai lūkesčių nustatymui: Lūkesčiai turi būti: Aiškūs. Turi būti aišku, ką konkrečiai reikia padaryti, abi pusės turi suprasti lūkestį vienodai. Orientuoti į konkretų rezultatą, o ne į procesą (išmatuojami: kaip nuspręsimė, ar pasiekti, kas parodys, kad rezultatas pasiektas ir užduotis atlikta). Apibrėžti laike. Turi būti nustatytas lūkesčio pasiekimo įvykdymo terminas. Pasiekiami. Turi būti įvertinta, ar tarnautojui įmanoma, ar jis gali šį lūkestį pasiekti. Tinkami, realūs. Svarbu įvertinti, ar lūkestis neprasilenkia su realybe, ar tikrai prasmingas.</p>		
	<p>Lūkesčių rūšys. Lūkesčiai gali būti skirstomi į:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lūkesčius pokyčiui pasiekti; • lūkesčius geresniam procesui užtikrinti; • lūkesčius, kurie susiję su kasdieninės veiklos efektyvumo didinimu arba konkretaus darbo atlikimu. 		
	<p>Tarnybinio vertinimo skalė ir siūlymai.</p>		

	<div> <div> •Viršijanti lūkesčius <ul style="list-style-type: none"> •Nustatyti didesnę pareiginę algą (PA) (taikant ne mažiau kaip 0,06 didesnį PA koeficientą), •Perkelti į aukštesnes karjeros v. t. pareigas, •Taikyti skatinimo priemonę: <ul style="list-style-type: none"> •padėka, •nuo 1 iki 2 PA dydžio piniginių išmokų, •iki 5 mokamų poilsio dienų, •kvalifikacijos tobulinimo finansavimas, • taikomos kitos įstaigoje nustatytos skatinimo priemonės. </div> <div> •Atitinkanti lūkesčius <ul style="list-style-type: none"> •Tarnautojo teisinė padėtis nesikeičia ir valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimas yra baigiamas, išskyrus atvejus, kai valstybės tarnautojas nesutinka su tiesioginio vadovo pateiktu tarnybinės veiklos vertinimu. </div> <div> •Iš dalies atitinkanti lūkesčius (NAUJA) <ul style="list-style-type: none"> •Tarnautojo teisinė padėtis nesikeičia, tačiau valstybės tarnautojui nustatomas privalomas kvalifikacijos tobulinimas. </div> <div> •Neatitinkanti lūkesčių <ul style="list-style-type: none"> •Nustatyti mažesnę PA, taikant ne mažiau kaip 0,06 ir ne daugiau kaip 0,18 mažesnę PA koeficientą •Perkelti į žemesnes pareigas •Atleisti iš pareigų •Gali būti sudaromas ne trumpesnės negu 2 mėnesių ir ne ilgesnės negu 6 mėnesių trukmės valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos gerinimo planas. Jei pasibaigus veiklos gerinimo plano terminui veikla neeilinio vertinimo metu įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių, valstybės tarnautojas atleidžiamas iš pareigų. </div> </div>		
	<p>Tarnybinio vertinimo metu vadovų daromos klaidos.</p> <p>Asmenybės sąlygotos klaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išankstinė simpatija ir antipatija; • pirmo įspūdžio klaida; • per švelnus/per griežtas vertinimas; • „vidurkinimo arba visiems vienodai“ klaida. <p>Stebėjimo sąlygotos klaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sėkmingos užduoties atlikimas užgožia visą vertinimą; • nesėkmingos užduoties atlikimas užgožia visą vertinimą; • nevykėlio etiketė – ilgai einantiems tas pačias pareigas; • kitos etiketės; • geriau vertinami aukštesnes pareigas einantys darbuotojai; • vertinami trumpalaikiai rezultatai. <p>Finansavimo nulemtos klaidos – vertinimas grindžiamas ne tarnautojų kompetencija ir veiklos rezultatais, o įstaigos turimais finansais.</p>		

	<p>Tarnybinio vertinimo užbaigimo procedūros.</p> <p>Tiesioginis vadovas</p> <ul style="list-style-type: none">• Tiesioginis vadovas, užpildęs motyvuotą siūlymą, supažindina su juo valstybės tarnautoją <p>Tiesioginis vadovas</p> <ul style="list-style-type: none">• Motyvuotą siūlymą pateikia į pareigas priimančiam asmeniui <p>Į pareigas priimančias asmuo</p> <ul style="list-style-type: none">• Per 5 d. d. priima sprendimą dėl tiesioginio vadovo pateikto siūlymo įgyvendinimo. Sprendimas įgyvendinamas per 2 mėn. nuo sprendimo priėmimo. Siūlymas suteikti iki 5 mokamų poilsio dienų arba atitinkamai sutrumpinti darbo laiką, finansuoti kvalifikacijos tobulinimą ne didesne kaip valstybės tarnautojo 1 pareiginės algos dydžio suma per metus, įgyvendinamas per 1 metus nuo sprendimo priėmimo dienos• Kai valstybės tarnautoją į pareigas priima kolegiali institucija, sprendimas dėl pasiūlymų įgyvendinimo priimamas artimiausiame jos posėdyje		
	<p>Valstybės tarnautojų darbo užmokestis ir darbo apmokėjimo sistema.</p> <p>Valstybės tarnautojų darbo užmokestis.</p>		

Darbo apmokėjimo sistema.

DARBO APMOKĖJIMO SISTEMOS

- ✓ Valstybės tarnautojų atlygio dydžio nustatymo tvarka ir kriterijai įtvirtinami įstaigų darbo apmokėjimo sistemose (DAS) (nuo 2024-01-01), vadovaujantis Darbo apmokėjimo sistemos nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. lapkričio 8 d. nutarimu Nr. 857 „Dėl Darbo apmokėjimo sistemos nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“.
- ✓ DAS nustatoma kolektyvinėje sutartyje, o jei jos nėra – DAS nustato įstaigos vadovas ir viešai paskelbia.

- ✓ Prieš valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovui nustatant ar keičiant darbo apmokėjimo sistemą, turi būti Darbo kodekso nustatyta tvarka įvykdytos informavimo ir konsultavimo procedūros.
- ✓ Aukščiausias darbo užmokestis įstaigoje – vadovo darbo užmokestis, kiti skaičiuojami žemyn nuo jo.
- ✓ Viešojo valdymo agentūra vykdo įstaigų DAS stebėseną.
- ✓ Viešojo valdymo agentūra, įvertinusi patikrinimų metu surinktą informaciją dėl įstaigų DAS, yra pateikusi rekomendacijas: <https://vva.lrv.lt/lt/naujienos/rekomendacijos-del-istaigu-darbo-apmokejimo-sistemu/>

Vadovų darbo užmokestis.

- ✓ Nustatoma pagal įstatyme nustatytą fiksuotą dydį, o jei įstatyme yra intervalas – tada atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintus įverčius.
- ✓ Įverčiuose įvertinamas valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos (sumuojami balai): veiklos pobūdis, dydis, santykis su pavaldžiais ir nepavaldžiais subjektais, veiklos ir sprendimų galiojimo ribos.
- ✓ Konkretų dydį iš įverčiuose nustatyto diapazono nustato į pareigas vadovą priimančio asmens (t. y. paprastai ministras).

Valstybės institucijos ar įstaigos įvertinimas (balais)	Pareiginės algos koeficiento intervalas
14–16	2,39–3,98
11–13	2,09–3,48
8–10	1,82–3,04
5–7	1,59–2,65

Valstybės tarnautojų atostogos.

Valstybės tarnautojams atostogos suteikiamos pagal Valstybės tarnybos įstatymą:

- Valstybės tarnautojams suteikiamos 22 darbo dienų trukmės kasmetinės minimalios atostogos.
- Valstybės tarnautojui, vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų arba vaiką (įvaikį) su negalia iki 18 metų, taip pat valstybės tarnautojui, kuris yra asmuo su negalia, suteikiamos 27 darbo dienų trukmės kasmetinės minimalios atostogos.
- Valstybės tarnautojams už kiekvienų 5 metų tarnybos Lietuvos valstybei stažą suteikiamos 3 darbo dienos kasmetinių papildomų atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 37 darbo dienos.
- VTĮ nustatytos atostogos:
 - ✓ 5 darbo dienų trukmės persikėlimo atostogos;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ atostogos dėl dalyvavimo ES ir kt. projektuose; ✓ iki 1 m. trukmės atostogos kvalifikacijai tobulinti. <p>Kitos atostogos valstybės tarnautojams suteikiamos pagal Darbo kodeksą (tikslinės atostogos).</p> <p>Valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose skatinamas kolektyvinių sutarčių sudarymas. Jose įtvirtinamos papildomos nuostatos dėl atostogų suteikimo – pvz., apmokamų dienų (garantijos) artimųjų mirties, vykimo į sveikatos priežiūros įstaigą ir kt. atvejais (DK 193 sr. 1 d.).</p>		
	<p>Garantijos valstybės tarnautojams.</p> <p>Valstybės tarnybos įstatymas ir kai kuriais atvejais Darbo kodeksas nustato šias garantijas valstybės tarnautojams:</p> <p>Tarnybos Lietuvos valstybei stažas (VTĮ 31 str.). Tarnybos stažą sudaro Lietuvos valstybei išstarnautų nuo 1990 m. kovo 11 d. einant valstybės tarnautojo pareigas metų skaičius. Valstybės tarnautojams, išskyrus įstaigų vadovus, priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą sudaro vienas procentas pareiginės algos už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei metus. Šio priedo suma negali viršyti 20 procentų pareiginės algos (VTĮ 21 str. 3 d.)</p> <p>Išėtinės išmokos ir kompensacijos. Detaliai reglamentuotos VTĮ 32 straipsnyje. Nauja išmoka – 2 mėn., kai atsistatydina savo noru iš pareigų dėl to, kad negali tinkamai atlikti savo funkcijų dėl ligos ar negalios arba dėl to, kad namuose slaugo šeimos narį (vaiką, tėvą (įtėvį, rūpintoją), motiną (įmotę, rūpintoją), vyrą, žmoną, partnerį), kuris turi individualųją pagalbos poreikį.</p> <p>Statuso atkūrimas. Detaliai reglamentuota VTĮ 33 straipsnyje.</p> <p>Materialinė pašalpa (VTĮ 34 str. 2 d.). Valstybės tarnautojams, kurių materialinė būklė sunki dėl jų pačių ligos, artimųjų giminių, sutuoktinio, partnerio, sugyventinio, jo tėvų, vaikų (įvaikių), brolių (įbrolių) ir seserų (įseserių), taip pat išlaikytinių, kurių globėju ar rūpintoju įstatymų nustatyta tvarka yra paskirtas valstybės tarnautojas, ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo, gali būti skiriama iki 5 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio materialinė pašalpa. Šią pašalpą skiria valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens, o kai valstybės tarnautoją į pareigas priima Vyriausybė ar savivaldybės taryba, – atitinkamai Ministras Pirmininkas, savivaldybės taryba iš valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai skirtų lėšų. Įstaigos vadovui ši pašalpa skiriama iš jo vadovaujamai įstaigai skirtų lėšų.</p> <p>Tarnybos pratęsimas (VTĮ 34 str. 4 d.). Valstybės tarnautojo, kuriam sukako 65 metai, valstybės tarnybos laikas gali būti pratęstas, jeigu jo tarnybinė veikla per paskutinius 3 metus buvo įvertinta kaip atitinkanti lūkesčius ir (ar) viršijanti lūkesčius (iki 2023 m. gruodžio 31 d. įvertinta gerai ir (ar) labai gerai) ir jis neturi galiojančių tarnybinių nuobaudų. Valstybės tarnautojo tarnybos laiką su jo sutikimu gali pratęsti jį į pareigas priėmęs asmuo. Valstybės tarnautojo tarnybos laikas gali būti pratęsiamas ne daugiau kaip vieniems metams, bendras pratęstos tarnybos laikas negali viršyti 5 metų. Laikinojo valstybės tarnautojo tarnybos laikas gali būti pratęstas tik iki jo priėmimo į pareigas termino pabaigos.</p> <p>Įstaigos vadovas ar kadencijai priimtas tarnautojas pareigas gali eiti pareigas iki kadencijos pabaigos ir sukakus 65 m. (VTĮ 34 str. 5 d.).</p> <p>Kt. garantijos pagal DK. Pvz., įspėjimai dėl pareigybių naikinimo – DK 57 str. 7 d., kitos pareigos panaikinimas pareigybę – DK 51, 64 str.</p>		

	<p>Valstybės tarnautojų atleidimas iš pareigų.</p> <p>Valstybės tarnautojas atleidžiamas iš pareigų, kai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) atsistatydina savo noru; 2) savivaldybės kontrolierius, Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojas ar savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas pradeda eiti tos pačios savivaldybės tarybos nario pareigas; 3) praranda Lietuvos Respublikos pilietybę; 4) pasibaigia įstaigos vadovo ar karjeros valstybės tarnautojo kadencija; 5) pasibaigia laikinojo valstybės tarnautojo priėmimo į pareigas laikas; 6) pasibaigia politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją į pareigas pasirinkusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimai, išyra Seimo frakcija arba nutraukiama jos veikla; 7) valstybės tarnautojui sukanka 65 metai arba pasibaigia valstybės tarnybos pratęsimo terminas; 8) politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu priimtas įstaigos vadovas praranda į pareigas jį pasirinkusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės ar savivaldybės institucijos pasitikėjimą arba kai pasibaigia jo paskyrimo į pareigas terminas; 9) paaiškėja, kad stodamas į valstybės tarnybą jis pateikė suklastotus dokumentus arba nuslėpė ar pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl kurių negalėjo būti priimtas į valstybės tarnautojo pareigas; 10) panaikinama valstybės tarnautojo pareigybė; 11) po valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimo priimamas sprendimas atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų (išskyrus Vyriausybės ir savivaldybių įstaigų, kurių nepriklausomumas joms atliekant įstatymų nustatytas funkcijas ir priimant sprendimus turi būti užtikrintas vadovaujantis Europos Sąjungos ir nacionaliniais teisės aktais, vadovus); 12) valstybės tarnautojas, atleistas iš privalomosios pradinės karo tarnybos arba alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos, per ilgesnį negu 2 mėnesių terminą negrįžta į eitas pareigas; 13) į tas pareigas teismo sprendimu grąžinamas anksčiau jas ėjęs valstybės tarnautojas arba paaiškėja, kad priimant valstybės tarnautoją į pareigas buvo pažeisti šio įstatymo reikalavimai ir šių pažeidimų neįmanoma pašalinti; 14) valstybės tarnautojas pagal sveikatos priežiūros įstaigos išvadą nebegali eiti valstybės tarnautojo pareigų ir jis nesutinka būti perkeltas į kitą laisvas jo sveikatą atitinkančias valstybės tarnautojo pareigas arba kai tokių valstybės tarnautojo pareigų toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje nėra; 15) valstybės tarnautojas įstatymų nustatyta tvarka netenka specialiosios teisės, susijusios su jo tiesioginių pareigų atlikimu; 16) jam paskiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų; 17) įsiteisėja teismo nuosprendis, kuriuo jam paskirta bausmė už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, nusikalstamą veiką valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams ar korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką arba bausmė, dėl kurios jis negali eiti savo pareigų; 18) iš Korupcijos prevencijos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka pateiktos informacijos, iš registro gautos informacijos apie asmenis, atleistus iš valstybės tarnautojo pareigų už šiurkštų tarnybinį nusižengimą ar pripažintus padariusiais tarnybinį nusižengimą, už kurį jiems turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, iš kitų duomenų, paaiškėja, kad valstybės tarnautojas neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų; 		
--	---	--	--

	<p>19) sudaromas šalių susitarimas dėl įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ar karjeros valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų;</p> <p>20) iki išbandymo termino pabaigos pripažįstama, kad išbandymo rezultatai yra nepatenkinami. Šiuo atveju apie atleidimą valstybės tarnautojas raštu įspėjamas ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas.</p> <p>Ginčai dėl valstybės tarnautojų atleidimo iš pareigų nagrinėjami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.</p>		
Čia baigiasi naujas poskyris	<p>Apibendrinkime.</p> <p>Konstitucinės ir administracinės teisės nulemtas valstybės tarnybos institutų aiškumas ir imperatyvumas, darbo teisės lankstumas šiuose santykiuose padeda užtikrinti stabilų ir profesionalų valstybės tarnybą.</p>		
2.3	Valstybės tarnautojo statuso ypatumai		
	<p>Bendraja prasme valstybės tarnyba - tai valstybės tarnautojai ir jų veikla įgyvendinant jiems pavestas funkcijas bei valstybės politikų priimtus sprendimus. Taigi, kas yra valstybės tarnautojas? Kokios jų pareigybės? Kuo ypatingas valstybės tarnautojo statusas? Kuo jis skiriasi nuo darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį? Į šiuos ir kitus klausimus gilinsimės šioje potemėje.</p>	Tekstas arba Statement	
Nauja	<p>Valstybės tarnybos įstatymas numato šias valstybės tarnautojų pareigybės:</p> <p>Aukštesnysis vadovas - įstaigos vadovas (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ar Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės paskirtas valstybės institucijos ar įstaigos vadovas – valstybės pareigūnas.</p> <p>Įstaigos vadovas - valstybės tarnautojas, priimtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai.</p> <p>Karjeros valstybės tarnautojas - valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas neterminuotam laikui arba įstatymų nustatytai kadencijai ir šio įstatymo nustatyta tvarka turintis teisę siekti karjeros valstybės tarnyboje.</p> <p>Laikinas valstybės tarnautojas - valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas terminuotam laikui, išskyrus įstaigos vadovą ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją.</p> <p>Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas - valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas jį pasirinkusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimų laikui arba kituose įstatymuose nustatytam laikui.</p>		
Nauja/pakeista	<p>Kuo valstybės tarnautojai skiriasi nuo politikų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį?</p> <p>Nors valstybės tarnautojais neretai pavadinami visi valstybės bei savivaldybių įstaigų dirbantieji bei politikai, visgi jų statusas, pareigos, teisinis reglamentavimas iš esmės skiriasi.</p> <p>Valstybės tarnautojų ir politikų skirtumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Karjeros valstybės tarnautojas – valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas neterminuotam laikui arba įstatymų nustatytai kadencijai ir šio įstatymo nustatyta tvarka galintis siekti karjeros valstybės tarnyboje. 	Lentelės vizualizacija	

- ✓ Valstybės politikas – asmuo, įstatymų nustatyta tvarka išrinktas į Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo Pirmininko, Seimo nario, savivaldybės tarybos nario, savivaldybės mero pareigas ar paskirtas į Ministro Pirmininko ar ministro pareigas.
- ✓ Politikai yra renkami piliečių, o valstybės tarnautojais tampama laimėjus konkursą.
- ✓ Politikai priima valstybės valdymo sprendimus, o tarnautojai juos įgyvendina.

Politika ir administravimas, nors ir būdami glaudžiai susiję, yra skirtingo pobūdžio, turi skirtingą prigimtį, jiems taikomi skirtingi teisės aktai. Politika grindžiama laisvų politinių rinkimų metu išreiškiamu visuomenės pasitikėjimu, o administravimas – valstybės tarnautojų profesionaliais sugebėjimais ar asmeninėmis dalykinėmis savybėmis, kurios įvertinamos stojant į valstybės tarnybą.

Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, skirtumai.

Taip pat įstaigose dirba ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, kurie atlieka darbus, nesusijusius su viešuoju administravimu – dažniausiai techninio ir ūkinio, kartais ekspertinio pobūdžio. Valstybės tarnautojų darbo santykius reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas, o darbuotojų pagal darbo sutartį – Darbo kodeksas.

Valstybės tarnautojai, palyginti su darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartį, turi daug didesnę atsakomybę, daugiau pareigų ir prievolių, jiems keliama aukšti kvalifikaciniai, profesiniai ir etiniai reikalavimai.

Darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, ir valstybės tarnautojo skirtumai.

	VALSTYBĖS TARNAUTOJAS	DARBUOTOJAS, DIRBANTIS PAGAL DARBO SUTARTĮ
Darbo/tarnybos santykių reglamentavimas	<ul style="list-style-type: none"> Valstybės tarnybos įstatymas. Su juo susiję įstatymai ir poįstatyminiai teisės aktai. Darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas. 	<ul style="list-style-type: none"> Darbo kodeksas. Su juo susiję įstatymai ir poįstatyminiai teisės aktai.
Darbo santykių įforminimas	<ul style="list-style-type: none"> Tarnybos sąlygos numatytos įstatymu. Darbo sutartis su valstybės tarnautoju nesudaroma. 	<ul style="list-style-type: none"> Su darbdaviu sudaroma darbo sutartis. Darbo sutartyje su darbdaviu sutariama dėl būtinųjų ir papildomųjų sąlygų.
Atranka	<ul style="list-style-type: none"> Priimami pagal įstatymą konkurso arba ne konkurso būdu. 	<ul style="list-style-type: none"> Priimama darbdavio nuožiūra.

		<ul style="list-style-type: none"> • Sudėtingesnės priėmimo procedūros: privalo atitikti įstatymu nustatytus bendruosius reikalavimus ir pareigybės aprašyme numatytus specialiuosius reikalavimus. • Konkursus į įstaigų vadovų pareigas Vyriausybės nustatyta tvarka centralizuotai organizuoja, kandidatų į įstaigų vadovų pareigas paiešką ir jų atranką vykdo Viešojo valdymo agentūra. • Valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos prašymu į karjeros valstybės tarnautojo pareigas valstybės tarnautojus atranka Viešojo valdymo agentūra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Decentralizuota atranka – darbuotojus atsirenka pa įstaigos. 		
	Darbo užmokesčio finansavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Mokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokama iš darbdavio tur finansinių lėšų. 		
	Veikla	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka viešojo administravimo funkciją. • Užtikrina diplomatinės tarnybos institucijų ar prekybos atstovybių užsienyje funkcionavimą. • Padeda valstybės ar vietos valdžią įgyvendinantiems asmenims atlikti jiems nustatytas funkcijas, išskyrus vidaus administravimo funkcijas, kaip jos apibrėžtos Viešojo administravimo įstatyme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka darbo sutartyje n funkcijas (valstybės ir sav institucijose ir įstaigose – techninio, ūkinio ar ekspe pobūdžio funkcijas). 		
	Teisių ir pareigų santykis	<ul style="list-style-type: none"> • Turi daugiau pareigų (apribojimų) nei numato Darbo kodeksas. • Nepriekaištingos reputacijos reikalavimas. • Privalomumas laikytis Valstybės tarnybos įstatyme nustatytų valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principų. • Draudimas eiti daugiau negu vienas valstybės tarnautojo pareigas ir (ar) dirbti pagal darbo sutartį, jeigu tai sukelia interesų konfliktą, sudaro prielaidas tarnybinę padėtį panaudoti privačiais interesais, diskredituoja valstybės tarnybos autoritetą, kliudo valstybės tarnautojui tinkamai atlikti jo pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas, taip pat kai tai yra pareigos, darbas ar veikla tose įmonėse, įstaigose, organizacijose, kurių atžvilgiu valstybės tarnautojas turi valdinius įgaliojimus arba kontroliuoja, prižiūri jų veiklą, arba priima sprendimus dėl tos įmonės, įstaigos ar organizacijos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pareigos paprastai susijus darbo atlikimu. 		

	Karjeros galimybės	<ul style="list-style-type: none"> Nustatytos Valstybės tarnybos įstatymu. Formalizuotos. 	<ul style="list-style-type: none"> Nustatytos darbo įstatymu. Priklauso nuo darbuotojo darbdavio susitarimo. 		
	Skatinimas	<ul style="list-style-type: none"> Formalizuotas. Nustatytas Valstybės tarnybos įstatymu. 	<ul style="list-style-type: none"> Darbdavio iniciatyva. Darbo sutarties, darbo apmokėjimo sistemos ar kitų darbo teisės aktų nustatytais atvejais. 		
	Socialinės garantijos	<ul style="list-style-type: none"> Atostogų trukmė priklauso nuo turimo tarnybos Lietuvos valstybei stažo. Priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą (išskyrus įstaigų vadovus). Išaitinės išmokos ir kompensacijos nustatytos Valstybės tarnybos įstatymu. Galimybė atkurti valstybės tarnautojo statusą. Kitos garantijos, nustatytos Valstybės tarnybos įstatymu. 	<ul style="list-style-type: none"> Nustatytos Darbo kodekso apmokėjimo sistemoje, kolektyvinėje sutartyje. 		
	Atsakomybė	<ul style="list-style-type: none"> Nustatyta tarnybinė atsakomybė pagal Valstybės tarnybos įstatymą. Atlyginama savo neteisėta kalta veika valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms padaryta tiesioginė materialinė žala. Nustatyta baudžiamoji atsakomybė pagal Baudžiamojo kodekso XXXIII skyrių „NUSIKALTIMAI IR BAUDŽIAMIEJI NUSIŽENGIMAI VALSTYBĖS TARNYBAI IR VIEŠIESIEMS INTERESAMS“ (tarnybos pareigų neatlikimas, papirkimas, kyšininkavimas, prekyba poveikiu ir kt.) 	<ul style="list-style-type: none"> Žalos atlyginimas nustatytas Darbo kodekse. Kiekviena darbo sutarties šalys privalo atlyginti savo darbuotojo padarytą žalą, jei tai padaryta tyčia ar dėl neturtingų žalos. 		
	<p>Pasitikrinkime, kaip supratote valstybės tarnautojo tarnybos ir darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, darbo specifiką.</p> <p>Surūšiuokite korteles į dvi skirtingas grupes.</p> <p>Antraštės (item):</p> <ul style="list-style-type: none"> Atlieka darbo sutartyje numatytas funkcijas. – Darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį. Karjeros galimybės nustatytos įstatymu. – Valstybės tarnautojas. Darbo sutartis nėra sudaroma. – Valstybės tarnautojas. Privalo atitikti įstatymu nustatytus bendruosius ir specialiuosius reikalavimus. – Valstybės tarnautojas. Prieš pradėdamas dirbti susitaria dėl būtinųjų ir papildomų darbo sutarties sąlygų. – Darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį. Atlieka viešojo administravimo funkcijas. Priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą nėra mokamas įstaigos vadovui. – Valstybės tarnautojas. Aiškiai reglamentuota tarnybinė atsakomybė. – Valstybės tarnautojas. 			Tekstas	
				Rūšiavimas į grupes (categories) (Sorting)	

	<ul style="list-style-type: none"> Atlieka techninio, ūkinio pobūdžio funkcijas. – Darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį. <p>Grupės (category) -2:</p> <ol style="list-style-type: none"> Valstybės tarnautojas. Darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį. 		
	<p>Valstybės tarnybos įstatyme valstybės tarnautojas apibrėžiamas kaip:</p> <ul style="list-style-type: none"> asmuo, einantis pareigas valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje ir atliekantis viešojo administravimo funkcijas, arba užtikrinantis diplomatinės tarnybos institucijų ar prekybos atstovybių užsienyje funkcionavimą, arba padedantis valstybės ar vietos valdžią įgyvendinantiems asmenims atlikti jiems nustatytas funkcijas, ! išskyrus vidaus administravimo funkcijas, kaip jos apibrėžtos Viešojo administravimo įstatyme. 	Sąrašai (List)	
	<p>Analizuojant ir gilinant žinias apie valstybės tarnybą ir valstybės tarnautojo veiklą, nuolat susiduriama su viešojo administravimo sąvoka. Pabrėžiama, kad valstybės tarnautojas atlieka viešojo administravimo funkcijas, o vidaus administravimo funkcijos nėra priskiriamos valstybės tarnautojo veiklai.</p> <p>Pasitikrinkime, kaip jūs suprantate, kokios funkcijos priskiriamos viešojo administravimo, o kurios - vidaus administravimo veiklai.</p> <p>Surūšiuokite korteles į dvi skirtingas grupes.</p> <p>Antraštės (item):</p> <ul style="list-style-type: none"> Personalo administravimas. – Vidaus administravimo funkcija. Sveikatos paslaugų teikimo administravimas – Viešojo administravimo funkcija. Santuokos registravimas – Viešojo administravimo funkcija. Finansinė apskaita. – Vidaus administravimo funkcija. Teisės aktų įgyvendinimo priežiūra – Viešojo administravimo funkcija. Viešųjų pirkimų vykdymas – Vidaus administravimo funkcija. Vidaus auditas – Vidaus administravimo funkcija. Vairuotojo pažymėjimo išdavimas – Viešojo administravimo funkcija. Projektų valdymas – Vidaus administravimo funkcija. Viešųjų ryšių palaikymas – Vidaus administravimo funkcija. Gyvenamosios vietos deklaravimas – Viešojo administravimo funkcija. Vidaus tyrimai – Vidaus administravimo funkcija. Informacinių ir ryšių technologijų administravimas – Vidaus administravimo funkcija. <p>Grupės (category) -2:</p> <ol style="list-style-type: none"> VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FUNKCIJA. VIDAUS ADMINISTRAVIMO FUNKCIJA. 	<p>Tekstas</p> <p>Rūšiavimas į grupes (categories) (Sorting)</p>	
	<p>Vadovui svarbu žinoti viešojo administravimo turinį paaiškinančias sąvokas.</p>	Tekstas	

	<p>Viešasis administravimas – teisės aktais reglamentuota viešojo administravimo subjektų veikla, skirta teisės aktams įgyvendinti: administracinis reglamentavimas, administracinių sprendimų priėmimas, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūra, administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas.</p> <p>Administracinis reglamentavimas. Viešojo administravimo subjektų veikla rengiant įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektus ir priimančius norminius administracinius aktus.</p> <p>Administracinių sprendimų priėmimas. Administracinis sprendimas – teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei.</p> <p>Teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūra. Teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo procesas turi būti prižiūrimas tam kad teisėkūra atitiktų tikslingumo, efektyvumo, aiškumo, proporcingumo ir kt. teisėkūros principus.</p> <p>Administracinių paslaugų teikimas. Administracinė paslauga – Viešojo administravimo įstatymo nurodyta viešojo administravimo veikla, susijusi su dokumentų išdavimu ar informacijos teikimu (pvz., gyvenamosios vietos deklaravimas, santuokos registravimas, leidimo prekiauti išdavimas, asmens skundo ar prašymo nagrinėjimas ir kt.)</p> <p>Viešųjų paslaugų teikimo administravimas. Viešoji paslauga – pagal įstatymų ir (ar) viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma šių subjektų prižiūrima veikla, kuria sukuriamą valstybės ar savivaldybių garantuojama ir visuomenės nariams vienodai prieinama nauda (aplinkos apsauga, švietimas, sveikatos apsaugos ir kt. paslaugos). Viešajam administravimui priskiriamas ne šių paslaugų teikimas, o jų teikimo administravimas.</p>	Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)	
	<p>Vidaus administravimas – veikla, kuria užtikrinamas viešojo administravimo subjekto, turinčio viešojo juridinio asmens statusą, savarankiškas funkcionavimas, kad jis galėtų atlikti viešąjį administravimą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • personalo administravimas, • finansinė apskaita, • dokumentų tvarkymas, apskaita ir saugojimas, • viešųjų pirkimų vykdymas, • vidaus auditas, • projektų valdymas, • viešųjų ryšių palaikymas, • vidaus tyrimai, • informacinių ir ryšių technologijų administravimas, • turto administravimas, • kita ūkinio ar techninio pobūdžio veikla. 	Sąrašai (List)	
	<p>Apibendrinkime</p> <p>Valstybės tarnautojas – fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės ar savivaldybės institucijoje ir įstaigoje, atliekantis viešojo administravimo veiklą, turintis ypatingą teisinį statusą, reglamentuojamą specialiaisiais teisės aktais, tarnaujantis tautai ir valstybei ir užtikrinantis viešąjį interesą.</p>	Note	
2.4	Viešasis interesas valstybės tarnyboje.		

	<p>„Čia esate ne tik tam, kad užsidirbtumėte pragyvenimui. Esate čia tam, kad visuomenė gyventų geriau ir turtingiau, turėtų daugiau vilties ir tikėjimo ateities pasiekimais. Esate čia tam, kad praturtintumėte pasaulį, ir nuskurdintumėte save, jei pamirštumėte šį uždavinį.“</p> <p><i>Woodrow Wilson</i></p>	Citata (Quote)	
	<p>Viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija; tai inter alia visuomenės atvirumas ir darna, teisingumas, asmens teisės ir laisvės, teisės viešpatavimas ir kt.</p> <p>Valstybės tarnybos paskirtis – garantuoti viešąjį interesą valstybės ir savivaldybių institucijoms vykdant viešąjį administravimą ir administruojant viešųjų paslaugų teikimą, o ne privačius šia veikla užsiimančių darbuotojų interesus, lemia valstybės tarnautojų, kaip korpuso, ypatingą formavimo tvarką, jų teisinio statuso specifiką, taip pat jų ypatingą atsakomybę visuomenei už jiems pavestų funkcijų vykdymą.</p> <p><i>Lietuvos Konstitucinis Teismas</i></p>	Citata (Quote)	
	<p>Konstitucinis Teismas apie viešąjį interesą valstybės tarnyboje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valstybės tarnyboje turi dominuoti viešasis, o ne privatus interesas; • valstybė turi veikti visos visuomenės interesais; • valstybės paskirtis – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą; • garantuojant viešąjį interesą, būtina išvengti nepagrįsto ir neteisėto interesų grupių poveikio, juo labiau spaudimo valstybės tarnautojams, priimančiams sprendimus vykdant viešąjį administravimą; • viešasis interesas, kaip bendras valstybės, visos visuomenės ar visuomenės dalies interesas, turi būti derinamas su individo autonominiais interesais, nes ne tik viešasis interesas, bet ir asmens teisės yra konstitucinės vertybės; šioje srityje būtina užtikrinti teisingą pusiausvyrą; • valstybės tarnybos paskirtis - garantuoti viešąjį interesą valstybės ir savivaldybių institucijoms vykdant viešąjį administravimą ir teikiant viešąsias paslaugas, o ne privačius šia veikla užsiimančių darbuotojų interesus, lemia valstybės tarnautojų, kaip korpuso, ypatingą formavimo tvarką, jų teisinio statuso specifiką, taip pat ypatingą atsakomybę visuomenei už jiems pavestų funkcijų vykdymą; • valstybės tarnyboje turi būti išvengta viešųjų ir privačių interesų konfliktų, neturi būti sudaromos prielaidos tokiems konfliktams kilti; • valstybės tarnybos teikiamos galimybės negali būti naudojamos asmeniniam pasipelnymui; • valstybės tarnyba yra valstybės tarnautojų profesinė veikla, susijusi su viešojo intereso garantavimu; • viešojo intereso kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso įgyvendinimas yra viena iš svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų. 	Sąrašai (List)	
	<p>Kiekvienu atveju, kai kyla klausimas, ar tam tikras interesas laikytinas viešuoju, būtina nustatyti aplinkybę, kad, nepatenkinus tam tikro asmens ar grupės asmenų intereso, būtų pažeistos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos jos saugomos ir ginamos vertybės [...]. Atsižvelgus į tai, kad įstatymų leidėjas yra nepateikęs viešojo intereso sampratų, ir įvertinus, kad Konstitucinis Teismas viešąjį interesą supranta plačiai, bylą nagrinėjantiems administraciniais teismams suteikiama diskrecija nustatyti, ar interesas, į kurį kėsinamasi, pripažintinas viešuoju interesu.</p> <p><i>Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas</i></p>	Citata (Quote)	

	<p>Nurodykite, kurias sritis galima priskirti viešajam, o kurias - privačiam interesui.</p> <p>Antraštės (item):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viešojo administravimo vykdymo ir viešųjų paslaugų teikimo užtikrinimas – Viešasis interesas. • Autoriaus teisių ir interesų gynėba nuo pažeidimų – Viešasis interesas. • Šeimos sukūrimas – Privatus interesas • Kelio tiesimas per privačią žemę – Viešasis interesas. • Daugiabučių namų tinkamas eksploatavimas bei jų išsaugojimas – Viešasis interesas. • Vaiko teisių, kurias pažeidinėja tėvai ar globėjai (rūpintojai) užtikrinimas – Viešasis interesas • Valstybinės reikšmės miško apsauga – Viešasis interesas. • Transporto priemonės eksploatavimas - Privatus interesas • Viešieji pirkimai – Viešasis interesas. • Aplinkos apsauga – Viešasis interesas • Nusikaltimų užkardymas, tyrimas, nustatymas – Viešasis interesas • Kultūros laisvės užtikrinimas – Viešasis interesas • Mokesčių į valstybės biudžetą surinkimas -Viešasis interesas • Komunalinių mokesčių mokėjimas – Privatus interesas • Gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas - Viešasis interesas <p>Grupės (category) -2:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. VIEŠASIS INTERESAS. 2. PRIVATUS INTERESAS. 	Rūšiavimas į grupes (categories) (Sorting)	
	<p>Klausimai refleksijai</p> <p>Pagalvokite, ar dažnai savo darbe susiduriate su viešuoju interesu?</p> <p>Įvardinkite, su kokiomis viešojo intereso sritimis dažniausiai susiduriate.</p> <p>Kodėl įvardintus interesus priskiriate viešajam interesui?</p> <p>Paanalizuokite, ar jums lengva nustatyti, kada jūsų srities interesas priskiriamas viešajam, o kada – privačiam interesui? Kas apsunkina viešojo intereso įvardijimą?</p>	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard stack)	
	<p>Apibendrinkime</p> <p>Valstybės tarnyboje turi dominuoti viešasis, o ne privatus interesas.</p> <p>Viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija.</p>	Note	
3.	Konstituciniai atsakingo ir gero valdymo principai.		
	<p>Seimo kontrolierių išvadose, teismų praktikoje dažnai konstatuojama, kad valstybės tarnautojai savo veikloje nesilaiko konstitucinių atsakingo ir gero valdymo principų. Šioje dalyje aptarsime, kaip šie principai suprantami, ir, koks jų turinys bei reikalavimai. Daug dėmesio bus skiriama teismų praktikai, plačiai analizuojančiai ir atskleidžiančiai konstitucinius atsakingo ir</p>	Tekstas	

	gero valdymo principus. Būtent teismų praktikos formuluojamų atsakingo ir gero valdymo reikalavimų žinojimas padeda vadovams išvengti konfliktinių situacijų ir priimti teisėtus sprendimus.		
3.1	Atsakingo valdymo principas		
	<p>Atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekiu paremta Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina valdžios įstaigų paskirtį – tarnybą (tarnavimą) žmonėms. Šios paskirties realus įgyvendinimas, Tautos pasitikėjimas valdžios įstaigomis, žmogaus ir valstybės bendradarbiavimas neatsiejamas nuo atsakingo valdymo imperatyvo. Konstitucinis atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus.</p> <p><i>Lietuvos Konstitucinis Teismas</i></p>	Citata (Quote)	
	<p>Analizuojant atsakingo ir gero valdymo principus valstybės tarnybos veikloje, reikia pabrėžti, kad įstatymuose ar poįstatyminiuose teisės aktuose šių principų apibrėžimo ar turinio atskleidimo nerasime. Taip pat šiek tiek sumaišties įneša tai, kad aiškios ribos tarp šių dviejų principų nėra. Dažnai atsakingo ir gero valdymo principai minimi vienas šalia kito kaip papildantys ar paaiškinantys vienas kitą. Šie principai neatsitiktinai apibūdinami kaip konstituciniai, nes kildinami iš Konstitucijos teisės normų ir Konstitucinio Teismo praktikos. Šiuos principus, remdamasis Konstitucinio Teismo praktika, taip pat aiškina ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos nuostatas, ne kartą yra pabrėžęs, kad Konstitucija yra valstybės valdžią ribojanti aukščiausioji teisė, joje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Tad atsakingo valdymo principas – konstitucinis principas. Atskleidžiant konstitucinio atsakingo valdymo principo turinį paminėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jie turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus. Konstitucinis atsakingo valdymo principas lemia tam tikrus reikalavimus visoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms bei pareigūnams:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reikalavimus vadovautis Konstitucija, teise, 2) veikti Tautos ir valstybės interesais, 3) neviršyti jiems suteiktų įgaliojimų. <p>Todėl iš konstitucinio atsakingo valdymo principo gali būti kildinami ir tam tikri reikalavimai įstatymų leidėjui priimant teisės aktus, taip pat kitoms valstybės institucijoms įgyvendinant savo įgaliojimus ir vykdant viešąjį administravimą. Be to, konstitucinis atsakingo valdymo principas sietinas ir su valdžios atsakomybe visuomenei – teisinės valstybės principu, kuris įtvirtintas Konstitucijoje. Konstitucinė nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, suponuoja ir reikalavimą valdžios įstaigų darbą organizuoti taip, kad į valdžios įstaigas, valstybės tarnautojus kreipėsi žmonės nepatirtų savivalės, piktnaudžiavimo, biurokratizmo, kad jų reikalai būtų nagrinėjami ir sprendžiami nevilkinant. Vadinasi, iš Konstitucijos kyla konstitucinis atsakingo valdymo principas, lemiantis tam tikrus reikalavimus ir bendruosius imperatyvus vadovautis Konstitucija, teise, Tautos ir valstybės interesais, neviršyti įgaliojimų, taikytinus tiek valstybės valdžią įgyvendinančioms, tiek kitoms valstybės institucijoms ir pareigūnams. Konstitucinis atsakingo valdymo principas sietinas ir su gero administravimo principu. Teisės doktrinoje ir teismų praktikoje pasisakyta, kad konstitucinio atsakingo valdymo principo turinys ir taikymo</p>	Video	

	sritis yra platesni nei gero administravimo imperatyvo, nes suponuoja atitinkamus reikalavimus ne tik subjektų viešojo administravimo srityje, o visų valstybės institucijų atžvilgiu.		
	<p>Oficialioji konstitucinė doktrina apie atsakingo valdymo principą.</p> <p>Konstitucinis Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad atsakingo valdymo principas neatsiejamas nuo Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostatos, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, taip pat šio straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valdžios galias riboja Konstitucija. Pasak jo, atsakingo valdymo principas neatsiejamas nuo valdžios atsakomybės visuomenei. Konstitucinis Teismas, aiškindamas atsakingo valdymo principo turinį, atskleidžia jo ryšį su kitais konstituciniais principais.</p> <p>Oficialioji konstitucinė doktrina</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teisinės valstybės principas. „teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kad piliečiai turi teisę tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus, taip pat garantuojant piliečiams galimybę ginti savo teises teisme, peticijos teisę, teisės aktuose reglamentuojant piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt.“; • Teisės viršenybė. „Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jie turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus.“; • Teisėkūros viešumas ir skaidrumas. „<...> konstitucinis atsakingo valdymo principas, aiškinamas kartu su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu, suponuoja teisėkūros procedūrų viešumo ir skaidrumo reikalavimus, kurių privalo laikytis inter alia valstybės valdžią įgyvendinančios institucijos.“; • Skaidrumo principas. „<...> iš Konstitucijos kylantis vienas iš viešosios valdžios institucijų ir pareigūnų veiklos principų – skaidrumo principas suponuoja, be kita ko, sprendimus priimančių pareigūnų atsakomybę už tuos sprendimus; skaidrumas yra būtina prielaida inter alia užkirsti kelią piktnaudžiavimams valdžia, taigi ir būtina prielaida žmonėms pasitikėti viešosios valdžios institucijomis ir apskritai valstybe.“; • Valstybės tarnautojų žalos atlygintinumo principas. „<...> pagal Konstituciją, inter alia konstitucinius atsakingo valdymo, teisinės valstybės principus, jeigu valstybės pareigūnai, inter alia ministrai, netinkamai įgyvendindami jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus, neteisėtais veiksmais (neveikimu) padaro materialinę ir (arba) moralinę žalą asmenims, tokie jų veiksmai negali būti tapatinami su pačios valstybės (jos institucijų) veikimu (neveikimu), žalą padarę valstybės pareigūnai, inter alia ministrai, turi nustatytą tvarka atsakyti už savo veiksmus, dėl kurių atsirado žala.“ 	<p>Tekstas</p> <p>Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)</p>	
	<p>Atsakingo valdymo principo reikalavimai atskleidžiami Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje, kuria taip pat vadovaujasi Lietuvos teismai, formuodami praktiką, į kurią vėliau atsižvelgia Seimo kontrolieriai bei ikiteisminės ginčų nagrinėjimo institucijos.</p> <p>Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos:</p>	<p>Tekstas</p> <p>Sąrašai (List)</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • „Viešojo administravimo subjektai turėtų sudaryti galimybę pareiškėjams būti išklausytiems ir teikti jiems palankius įrodymus. Išimtiniais atvejais nuo šios taisyklės gali būti nukrypstama“. • „Viešojo administravimo subjektai pareiškėjams turėtų palikti pakankamai laiko susipažinti su jų klausimui spręsti reikšmingais duomenimis“. • „Viešojo administravimo subjektai asmenų teisėms ir pareigoms darančius poveikį administracinius aktus turi pagrįsti“. • „Valstybės sprendimų priėmimo procesas dėl kompleksinių ekonominių ir aplinkosauginių projektų, kaip antai sprendimai dėl teritorijų planavimo, susiję su didelių infrastruktūrinių objektų (oro uostų, gatvių, jėgainių) vystymu, pirmiausia turi būti grindžiami tinkamomis tyrimų studijomis, kad būtų galima iš anksto įvertinti neigiamą poveikį aplinkai bei individualioms teisėms ir rasti tinkamą įvairių konkuruojančių interesų pusiausvyrą“. • „Teisinio saugumo principas suponuoja tam tikras sąlygas neteisėtiems administraciniams aktams panaikinti, ypač tada, kai šie aktai suteikia individualias teises. Administracinės procedūros, kurios baigiasi palankaus sprendimo priėmimu, neturėtų būti peržiūrimos iš naujo, nesant naujų faktų. Už kiekvieną tokių procedūrų metu padarytą klaidą atsakomybę turėtų prisiimti valstybė, o ji neturi būtų taisoma šių sąžiningai veikusių asmenų nenaudai bei užkrauti jiems neproporcingą našta. Minėtieji asmenys taip pat neturėtų patirti individualios ir perdėtos naštos, tais atvejais, kai jų individualios teisės susiduria su viešuoju interesu“. • „Panaikindama asmeniui turtinio pobūdžio teises suteikusius administracinius aktus, kaip antai nuosavybės teisės atkūrimo aktus (be tinkamos kompensacijos), valstybė rizikuoja „paprastiems piliečiams“ užkrauti neproporcingą, savo pačios padarytą klaidų, kurių jie negalėjo numanyti, našta; tokie administraciniai aktai gali būti panaikinti tik, jei tai pateisina viešasis interesas, o akto adresatams paskiriama adekvataus dydžio kompensacija“. • „Daug metų viešojo administravimo subjektų toleruotos neteisėtos situacijos neturėtų būti „pakeistos per vieną naktį“. Ši pareiga taip pat suponuoja būtinybę nurodyti tokio administracinio akto priėmimo teisinį pagrindą“. • „Viešojo administravimo subjektai negali nepaisyti priimtų įstatymų ar jų vykdymo: juos gali pakeisti vien įstatymų leidžiamoji valdžia, o teisinio saugumo principas taip pat draudžia viešojo administravimo subjektams kvestionuoti teismų priimtus sprendimus“. 		
	<p>Susipažinę su atsakingo valdymo principo turiniu, pažymėkite teisingus atsakymus (galimi keli teisingi atsakymai).</p> <p>Atsakingo valdymo principas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dažnai tapatinamas su gero administravimo principu - teisinga; • savo turiniu platesnis už gero administravimo principą – teisinga; • apibrėžtas turinys ir nustatyti reikalavimai Valstybės tarnybos įstatyme – neteisinga; • nustato atitinkamus reikalavimus ne tik subjektų viešojo administravimo srityje, o visų valstybės institucijų atžvilgiu – teisinga; • nėra apibrėžtas teisės aktais – teisinga; • atskleidžiamas teismų praktikoje – teisinga; • apima tik teisinės valstybės ir teisės viršenybės principus – neteisinga. 	<p>Tekstas</p> <p>Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)</p>	

	<p>Pasitikrinkime, kaip jūs suprantate atsakingo valdymo principą. Surūšiukite korteles į dvi skirtingas grupes. Antraštės (item):</p> <ul style="list-style-type: none"> Pareiškėjai turi būti išklausyti – priskiriama atsakingo valdymo principui. Teisės aktuose reglamentuota piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūra – priskiriama atsakingo valdymo principui. Sprendimuose nenurodoma jų apskundimo tvarka – nepriskiriama atsakingo valdymo principui. Įstaigų vadovai ir valstybės tarnautojai atsakingi už priimamus sprendimus – priskiriama atsakingo valdymo principui. Į viešojo administravimo įstaigas kreipęsi žmonės patiria piktnaudžiavimą, biurokratizmą - nepriskiriama atsakingo valdymo principui. Viešojo administravimo institucijose vilkinamas sprendimų priėmimas – nepriskiriama atsakingo valdymo principui. Palankūs administraciniai sprendimai peržiūrimi iš naujo tik esant naujiems faktams – priskiriama atsakingo valdymo principui. <p>Grupės (category) -2:</p> <ol style="list-style-type: none"> PRISKIRIAMA ATSAKINGO VALDYMO PRINCIPUI. NEPRISKIRIAMA ATSAKINGOS VALDYMO PRINCIPUI. 	Rūšiavimas į grupes (categories) (Sorting)	
3.2	Gero valdymo/administravimo principas.		
	<p>Tinkamas, atsakingas valdymas, kaip akcentuojama Europos Žmogaus Teisių Teismo, Lietuvos Konstitucinio Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, yra neatsiejamas nuo gero administravimo reikalavimų. Geras administravimas kaip ir atsakingas valdymas nėra apibrėžti teisės aktais. Lietuvos Respublikoje teisės, įskaitant administracinę, reglamentuojančią valstybės tarnybos veiklą, raida neatsiejama nuo teisės europeizacijos procesų. Gero administravimo principas, jo turinys pastaruoju metu plačiai išplėtotas Lietuvos teismų praktikoje, Lietuvos administracinių ginčų komisijos sprendimuose, Seimo kontrolierių pažymose. Iš esmės jis pradėtas taikyti Lietuvoje plėtojant Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje įtvirtintos teisės į gerą administravimą aiškinimą.</p>	Tekstas	
	<p>Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnis. Teisė į gerą administravimą.</p> <ol style="list-style-type: none"> Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai jo reikalus tvarkytų nešališkai, teisingai ir per kiek įmanomai trumpesnį laiką. Ši teisė apima: <ol style="list-style-type: none"> kiekvieno asmens teisę būti išklausytam prieš taikant bet kokią individualią jam nepalankią priemonę; kiekvieno asmens teisę susipažinti su savo byla, laikantis teisėto konfidencialumo ir profesinio bei verslo slaptumo; administracijos pareigą pagrįsti savo sprendimus. Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjunga pagal valstybėms narėms bendrus teisės principus atlygintų jam žalą, kurią atlikdami savo pareigas padarė Sąjungos institucijos ar jų tarnautojai. Kiekvienas asmuo gali kreiptis į Sąjungos institucijas viena iš kalbų, kuria surašytos Sutartys, ir jam turi būti atsakyta ta pačia kalba. 	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard grid) arba (Flashcard stack)	
	Chartijos 41 straipsnyje įtvirtinti esminiai gero administravimo principai:		

	<ul style="list-style-type: none"> • teisė būti išklausytam, • teisė susipažinti su byla, • administracijos pareiga paaiškinti sprendimų priežastis, • teisė reikalauti žalos atlyginimo, • galimybė kreiptis ir gauti atsakymus bet kuria iš Sutartyse vartojamų kalbų. 	Sąrašai (List)	
	<p>Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, remiantis kuria formuojama ir Lietuvos teismų praktika, įvardijami tokie gero administravimo principai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teisė į nešališką ir sąžiningą administravimą, • teisė į greitą asmens klausimo sprendimą, • teisė būti išklausytam, • teisė susipažinti su asmens byla, • teisė į motyvuotą sprendimą, • teisė į institucijų padarytos žalos atlyginimą, • teisė oficialiai susirašinėti savo kalba; • teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą ir kt. 	Sąrašai (List)	
	<p>Teisė į gerą administravimą, atsižvelgiant į Chartijos 41 straipsnį ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, suprantama kaip tam tikrų teisių ir pareigų visuma, kurią valstybės ir savivaldybių institucijos, jų vadovai privalo užtikrinti.</p>	Tekstas	
	<p>Gero administravimo principo reikšmė aiškinama ir oficialiojoje administracinėje doktrinoje. LVAT pažymėjo, kad gero administravimo principas yra platus, apimantis ne vieną materialinį, procedūrinį imperatyvą.</p> <p>Oficialioji administracinė doktrina</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pareiga motyvuoti. Individualus administracinis aktas, kuriame pakankamai išsamiai nėra nurodomos aplinkybės ir teisės normos, kuriomis yra grindžiamas teisės aktas, neišaiškinama jo apskundimo tvarka, neatitinka ir gero viešojo administravimo principo. • Pareiga išaiškinti administracinio akto apskundimo tvarką. Su geru viešuoju administravimu bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, nesiderina administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas. • Pareiga informuoti apie viešojo intereso pažeidimą. Nustačiusios viešojo intereso pažeidimą atitinkamoje srityje viešojo administravimo subjektai nedelsdami turi informuoti prokurorą ar kitą subjektą apie galimus viešojo intereso pažeidimus (jei įstatymai joms nesuteikia įgaliojimų pačioms imtis priemonių viešajam interesui ginti). • Nešališkumo pareiga. Priimant sprendimus, pirmenybė teikiama viešiesiems interesams, priimami sprendimai turi būti nešališki ir turi būti užkirstas kelias atsirasti bei plisti korupcijai valstybės tarnyboje. Siekiant šio tikslo, Lietuvos Respublikos viešųjų 	Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)	

	<p>ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme asmenims, dirbantiems valstybinėje tarnyboje, yra numatytos konkrečios pareigos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pareiga imtis aktyvių veiksmų, padėti, elgtis rūpestingai ir atidžiai. Valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus privalo dirbti rūpestingai ir atidžiai, veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. <p>Valstybės institucija, priimdama sprendimą, susijusį su žalos atlyginimu turi veikti greitai, tinkamai ir nuosekliai, imtis visų įmanomų priemonių įvertinti visas reikšmingas aplinkybes ir sprendimą pagrįsti faktais, argumentais, įrodymais, teisės normomis. Valstybės tarnyboje formaliai ir biurokatiškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos nesiderina su gero administravimo principu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Administracinio teisinio santykio šalių bendradarbiavimas. Viešojo administravimo subjektas privalo konsultuoti pareiškėją, kaip inicijuoti procesą reikiamu klausimu, taip pat suteikti informaciją, padedančią privačiam asmeniui rasti veiksmingiausius tikslo siekimo būdus“. • Teisė būti išklausytam ir informuotam. Teisė įtvirtinta Chartijos 41 straipsnyje. Kadangi viešojo administravimo subjektams tenka priimti administracinius sprendimus asmenų atžvilgiu, tai jiems tenka pareiga apklausti pareiškėjus, išklausti pareiškėjus prieš priimant galutinį sprendimą. LVAT pasisako: kiekvienas asmuo turi būti išklausytas prieš taikant bet kokią individualią jam nepalankią priemonę; informuoti suinteresuotą asmenį taip pat yra viešojo administravimo subjekto pareiga. • Teisė efektyviai ginti (įgyvendinti) savo teises. Oficialiojoje administracinėje doktrinoje šis gero administravimo principas sietinas su vieno langelio principu, įtvirtintu VAĮ: „minėtasis principas suponuoja, jog prašymą nagrinėja ir informaciją iš savo administracijos padalinių, pavaldžių subjektų, prireikus – ir iš kitų viešojo administravimo subjektų gauna pats prašymą nagrinėjantis ir administracinį sprendimą priimantis viešojo administravimo subjektas, neįpareigodamas tai atlikti skundą ar pranešimą padavusį asmenį. • Protingumo, teisingumo, sąžiningumo principai. Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą“. 		
	<p>Pasitikrinkite, kaip supratote, koks yra gero administravimo principo turinys.</p> <p>Sujunkite teisingas poras.</p> <p>Administracinis aktas, kuriame nenurodoma apskundimo tvarka, - neatitinka gero viešojo administravimo principo.</p> <p>Valstybės tarnyboje formaliai ir biurokatiškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos - nesiderina su gero administravimo principu.</p> <p>Priimant sprendimus, pirmenybė teikiama viešiesiems interesams, - priimant sprendimus turi būti užkirstas kelias atsirasti ir plisti korupcijai valstybės tarnyboje.</p> <p>Teisė į gerą administravimą, - suprantama kaip tam tikrų teisių ir pareigų visuma.</p> <p>Nustačius viešojo intereso pažeidimą atitinkamoje srityje viešojo administravimo subjektai - turi informuoti kompetentingą instituciją apie galimus viešojo intereso pažeidimus.</p>	<p>Sujungti teisingas poras. (Matching)</p>	

	<p>Siekiant užtikrinti atsakingą valdymą ir gerą administravimą įstaigoje, viena iš vadovų pareigų - pareiga imtis aktyvių veiksmų, padėti, elgtis rūpestingai ir atidžiai. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nagrinėtose administracinėse bylose ypač akcentuota viešojo administravimo subjekto pareiga imtis aktyvių veiksmų, pareiga padėti. Toliau pateikiami šią pareigą iliustruojantys Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos pavyzdžiai:</p> <p>„Konstatuota, kad Nacionalinė mokėjimų agentūra pažeidė paskirtos sankcijos apskaičiavimo tvarką, nes asmuo nebuvo informuotas, jog nustačius pakartotinį to paties reikalavimo pažeidimo atvejį, bus laikoma, kad reikalavimas pažeistas tyčia ir taikomas sankcijos dydis bus žymiai padidintas, tai yra padarė esminį sankcijos taikymo procedūros pažeidimą, neatliko pozityvios pareigos – imtis aktyvių veiksmų informuojant paraiškos teikėją“.</p> <p>„Prieita prie išvados, jog dėl iš gero administravimo principo kylančių reikalavimų prieš priimant sprendimą ar priėmus sprendimą perkelti priešmokyklinio ugdymo grupes iš lopšelių-darželių į mokyklą, turi būti nustatomos priemonės, kurios užtikrintų, kad patalpos, kuriose bus vykdoma priešmokyklinio ugdymo veikla, atitiks teisės aktų reikalavimus“.</p> <p>„Teismas pripažino, jog viešojo administravimo subjektas per vėlai pranešė pareiškėjai, kad jos pateiktų dokumentų nepakanka nuosavybės teisių atkūrimui. Tokiu būdu pareiškėjos prašymą nagrinėjo netinkamai, sukliudė pareiškėjai tinkamai įgyvendinti savo teises ir nesilaikė gero administravimo principo.“</p> <p>„Byloje konstatuota, jog Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba nepagrįstai vertino tik pareiškėjos pateikto prašymo formą, tačiau nesiaiškino jo esmės, kas lėmė formalus, nevisapusiško bei neobjektyvus, nustatytų reikšmingų aplinkybių visumos neatitinkančio sprendimo priėmimą. Tarnyba apsiribojo formaliu klausimo išsprendimu, nustatytas faktines aplinkybes neatitinkančių teisės normų pritaikymu. Tokie viešojo administravimo institucijos veiksmai, kai nesiremiama gero administravimo principu siekiant padėti besikreipiančiam asmeniui įgyvendinti jo teises, o formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos, pripažintini neteisėtais“.</p> <p>„Administracinėje byloje pažymėta, kad paramos administravimo procedūros yra pakankamai sudėtingos, paramos gavėjui numatančios įvairius įsipareigojimus ir reikalavimus, todėl viešojo administravimo subjektas turi būti aktyvus ir padėti paramos gavėjams tinkamai įgyvendinti teisę į paramą, suteikiant visokeriopą pagalbą.“</p> <p>„Konstatuota, kad Žemės ūkio ministerija, kaip viešojo administravimo subjektas, nesilaikė gero administravimo principo imperatyvų, nepateikė atsakymo į pareiškėjo paraišką gauti finansinę paramą, o perskirsčius kompetenciją – šios paraiškos nepersiuntė nagrinėti kompetentingai institucijai“.</p> <p>„Pripažinta, kad valstybės institucijos atliko neteisėtus veiksmus, nes nepateisinamai ilgą laikotarpį (beveik 1,5 metų) sprendė klausimą, susijusį su pareiškėjų garantija į socialinę apsaugą dėl nelaimingo atsitikimo darbe pripažinimo draudžiamuoju įvykiu ir atitinkamai išmokų mokėjimo pareiškėjams priėmimu. Viešojo administravimo subjektas neveikė kaip <i>bonus pater familias</i>, t. y. apdairiai ir rūpestingai, ir toks valstybės institucijos nerūpestingumas ir neatsakingumas negali būti pateisinamas.“</p>	Tekstas	
	<p>Pritaikykime tai, ką sužinojome apie atsakingą valdymą ir gerą administravimą, analizuodami praktinę situaciją.</p> <p>Praktinė situacija.</p>	<p>Tekstas</p> <p>Nuotrauka/ ilustracija su</p>	

	<p>Pro naujai pastatytą namų kvartalą dideliu greičiu dažnai važiuoja sunkiasvorės transporto priemonės. Šio kvartalo gyventojai kreipiasi į kompetentingą viešojo administravimo subjektą prašydami pastatyti kelio ženklą, visiškai draudžiantį sunkiasvorių transporto priemonių eismą. Šios įstaigos vadovas turi priimti galutinį sprendimą. Darbuotojai išanalizuoja teisės aktus ir dokumentus. Nustatoma, kad alternatyvaus kelio šioms priemonėms važiuoti nėra. Įstaigos vadovas priima sprendimą, kad pareiškėjų prašymas tenkinamas nebus ir pageidaujamas kelio ženklas, visiškai draudžiantis sunkiasvorių transporto priemonių eismą, pastatytas nebus. Nagrinėjant prašymą su pareiškėjais – kvartalo gyventojais – nėra bendraujama. Iš gauto prašymo vadovui atrodo, kad atsakymą reikėtų pateikti trumpą nemotyvuojant jo teisės normomis, nes kitu atveju pareiškėjai gali jo nesuprasti. Pareiškėjams pateikiamas trumpas, teisės normomis nepagrįstas atsakymas. Atsakyme nenurodoma apskundimo tvarka.</p> <p>Nepatenkinti sprendimu pareiškėjai jį apskundžia, taip pat pasikviečia populiarios televizijos laidos kūrėjus, kad šie paviestų situaciją. Konfliktinė situacija „įkaista“.</p> <p>Klausimai refleksijai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kokie įstaigos vadovo veiksmai šioje situacijoje neatitiko atsakingo valdymo ir gero administravimo imperatyvų? Kodėl? 2) kaip jūs kaip įstaigos vadovas pasielgtumėte šioje situacijoje, kad nekiltų konfliktinė situacija? Pamąstykite apie tai ir pasižymėkite savo mintis. <p>Praktinės situacijos sprendimas.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gero administravimo principo pažeidimas. Tiek vadovas, tiek valstybės tarnautojai, nagrinėję prašymą, neatsižvelgė į administracinio teisinio santykio šalių bendradarbiavimo ir teisės būti išklausytam ir informuotam principus. Sprendimas. Vadovas šioje situacijoje privalėjo valstybės tarnautojų, nagrinėjusių pareiškėjų skundą, pasiteirauti, ar aiškinantis situaciją buvo bendrauta su pareiškėjais, ar jiems buvo paaiškinta situacija ir pristatytos kitos konflikto sprendimo galimybės. Arba pats pabendrauti su pareiškėjais ir informuoti apie galimus konflikto sprendimo būdus. Galbūt, jei pareiškėjai būtų išklausyti ir jiems būtų buvę paaiškinta, kad alternatyvaus kelio sunkiasvorėms transporto priemonėms važiuoti nėra, būtų išsiaiškinta, kad pareiškėjams trukdo ne tiek sunkiasvorių transporto priemonių eismas apskritai, kiek jų didelis greitis, todėl tikroji problema (interesas) galėjo būti išspręsta pastačius greitį ribojantį kelio ženklą (o veikti tokiu būdu šioje situacijoje viešojo administravimo subjektas turėjo galimybę). 2. Gero administravimo principo pažeidimas. Vadovas, pateikdamas pareiškėjams atsakymą/sprendimą, nepagrįstą teisės normomis, pažeidė pareigą motyvuoti. Sprendimas. Atsižvelgiant į atsakingo ir gero valdymo principus, turėjo būti išsamiai nurodytos aplinkybės ir teisės normos, kuriomis grindžiamas atsakymas/sprendimas. 3. Gero administravimo principo pažeidimas. Vadovas, pateikdamas atsakymą/sprendimą ir nenurodydamas apskundimo tvarkos, pažeidė pareigą išaiškinti administracinio akto apskundimo tvarką. Sprendimas. Su atsakingu valdymu ir geru viešuoju administravimu nesiderina administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas. Vadovas privalėjo nurodyti atsakymo/sprendimo apskundimo tvarką. 	<p>aprašymu (Image&text) arba tekstas</p> <p>Sąrašai (List)</p> <p>Atverčiamos iliustracijos/nuotraukos su tekstu (Flashcard stack)</p> <p>Note</p>
	Apibendrinime	

	<p>Geras administravimas reiškia, kad visuomenės nariai turi atitinkamus aptarnavimo valstybės ar savivaldybės įstaigoje lūkesčius.</p> <p>Geras administravimas susijęs su pagarba įstatymams ir procedūroms, visų pirma – pagarba pagrindinėms piliečių teisėms ir laisvėms.</p> <p>Geras administravimas neatsiejamas nuo patenkinto piliečių lūkesčio gauti kokybiškas viešąsias paslaugas.</p>		
3.3	Teisė į gerą administravimą Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtinto teisinio reguliavimo kontekste.		
	<p>Viešojo administravimo veikla yra realaus valstybės bendravimo ir bendradarbiavimo su jos gyventojais bei kitais suinteresuotais asmenimis atspindys. Todėl viešasis administravimas daro tiesioginę įtaką gyventojų ir kitų suinteresuotų asmenų požiūriui į valstybę, lemia pasitikėjimą ja, formuoja aktyvią ir sąmoningą visuomenę.</p> <p><i>ES Pagrindinių teisių chartijos ataskaita.</i></p>	Citata (Quote)	
	Šioje potemėje gilinsimės, kaip teisė į gerą administravimą išreiškta Lietuvos teisės aktuose, ir, kokie reikalavimai užtikrinant šią teisę kyla įgyvendinant viešąjį administravimą.	Tekstas	
	<p>Kalbant apie gero administravimo principų įgyvendinimą Lietuvoje, svarbiausią dėmesį reikia kreipti į Viešojo administravimo įstatymą. Šis įstatymas padeda išsiaiškinti, kaip gero administravimo principai įgyvendinami Lietuvos teisės normomis. Teisė į gerą administravimą taip pat detalizuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 patvirtintose Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse.</p> <p>Teisės į gerą administravimą kontekste svarbu, kad Viešojo administravimo įstatymas nustato:</p> <ul style="list-style-type: none"> • viešojo administravimo principus; • administracinės procedūros organizavimo pagrindus; • garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus; • nustato teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą; • įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. <p>Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės reglamentuoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prašymų ir skundų nagrinėjimą • ir asmenų aptarnavimą • viešojo administravimo subjektuose, • taip pat subjektuose, kurie teikia viešąsias paslaugas ir nagrinėja prašymus ir skundus dėl šių viešųjų paslaugų. <p>Vadovui, norinčiam savo veikloje užtikrinti teisę į gerą administravimą, svarbu žinoti šių teisės aktų taikymo ribas, t. y., ar, aptarnaujant asmenis jo vadovaujamoje įstaigoje ir nagrinėjant gautus prašymus ir skundus, taikomas Viešojo administravimo įstatymas ir Taisyklės, o gal taikomi specialieji, įstaigos veiklą reglamentuojantys įstatymai, o gal taikomi ir tie, ir tie teisės aktai. Atsakymą į šį klausimą pateikia pats Viešojo administravimo įstatymas, kurio pradžioje nurodoma taikymo sritis. Taigi svarbu žinoti, kad šio įstatymo nuostatos, reglamentuojančios reikalavimus administraciniams sprendimams ir nurodančios, kaip turi būti nagrinėjami skundai ir prašymai, viešojo administravimo subjektams, atliekantiems savo funkcijas pagal kituose įstatymuose (pvz., Konkurencijos įstatymas, Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas, Seimo kontrolierių įstatymas ir kt.) nustatytą tvarką taikomos tiek, kiek jų veiklos priimant</p>	Video	

	<p>administracinius sprendimus, teikiant administracines paslaugas, priimant ir nagrinėjat prašymus ar skundus nenustato kiti jų veiklą reglamentuojantys įstatymai. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad vadovai, kurių veiklos specifika susijusi su viešųjų paslaugų teikimu, dažnai mano, kad jų įstaigoms gali būti netaikomas šis įstatymas ir Taisyklės. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tiek Viešojo administravimo įstatyme, tiek Taisyklėse aiškiai nustatyta, kad teisės normos, reglamentuojančios prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimą ir nagrinėjimą taikomos subjektams, teikiantiems viešąsias paslaugas ir nagrinėjantiems prašymus ir skundus dėl šių viešųjų paslaugų.</p> <p>Teisę į gerą administravimą priimant ir nagrinėjant asmenų skundus ir prašymus taip pat padeda užtikrinti lokalūs vidaus administravimo aktai. Paprastai (bet nebūtinai, nes įstatyme ir Taisyklėse tokio imperatyvo nėra) įstaigos vadovas priima vidaus administravimo teisės aktą, kuriuo tvirtinamos asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo institucijoje/įstaigoje taisyklės ar tvarkos aprašas. Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymu ir Taisyklėmis, toks teisės aktas laikomas vidaus administravimo teisės aktu. Jis neturėtų kartoti įstatymo ar Taisyklių nuostatų, tačiau turėtų detalizuoti asmenų aptarnavimo ir skundų bei prašymų nagrinėjimo tvarką įstaigoje. Atkreiptinas dėmesys, kad vadovo patvirtintas tvarkos aprašas jokia forma negali bloginti besikreipiančių į instituciją asmenų padėties.</p>		
	<p>Atsakykite, ar vadovas būtinai turi priimti lokalų/vietinį teisės aktą, reglamentuojantį skundų ir prašymų nagrinėjimą vadovaujamoje įstaigoje?</p> <ul style="list-style-type: none"> • nebūtina („gali būti“) – teisinga • būtina, jei to reikalauja įstaigos profesinė sąjunga - neteisinga • vadovas ar kitas kompetentingas valdymo organas gali priimti vidaus administravimo aktą, reglamentuojantį nuostatas, kurių nėra teisės aktuose, tačiau kurios reikalingos sklandžiam asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimui ir asmenų aptarnavimui institucijoje, taip pat nuostatas, kurių reikia tinkamam Taisyklių įgyvendinimui- teisinga • priimti teisės aktą, reglamentuojantį asmenų skundų ir prašymų nagrinėjimą, jų aptarnavimą įstaigoje būtina - neteisinga • jei asmuo, priimančias įstaigos vadovą į pareigas, paveda patvirtinti tokį teisės aktą, tuomet privaloma - neteisinga 	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
	<p>Pateikiame taisykles, kurios padeda vadovui užtikrinti teisę į gerą administravimą priimant ir nagrinėjant asmenų skundus ir prašymus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įsivertiname, koks subjektas esame (vadovaujantis jūsų sritį reglamentuojančiais teisės aktais). • Peržiūrime savo specialiuosius teisės aktus, ar jie reglamentuoja, kaip ir kiek reglamentuoja skundų ir prašymų nagrinėjimą. • Tiek, kiek nereglamentuoja įstatymai, tiesiogiai taikomi Europos Sąjungos teisės aktai, Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ar jų pagrindų priimti teisės aktai, nagrinėdami skundus ir prašymus taikome Viešojo administravimo įstatymą ir Taisykles. • Jei Jūsų srityje neregamentuotas skundų ir prašymų nagrinėjimas, tokiu atveju iš karto taikote Viešojo administravimo įstatymą ir Taisykles. 	Sąrašai (List)	
	<p>REFLEKSIJA. Įstaigos, kurioje dirbate, įsivertinimas Viešojo administravimo įstatymo taikymo ribose</p> <p>Vadovaujantis jūsų sritį reglamentuojančiais teisės aktais, įsivertinkite, koks subjektas yra Jūsų vadovaujama įstaiga: viešojo administravimo įstaiga; įstaiga, teikianti viešąsias paslaugas ar kt. Savo sprendimą pasižymėkite užrašuose. Jei kilo klausimų, juos taip pat užsirašykite.</p>	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu	

	<p><i>Prisiminkite Jūsų sritį reglamentuojančius specialiuosius teisės aktus. Jei turite galimybę, dar kartą juos peržvelkite. Ar ten yra teisės normų, reglamentuojančių asmenų aptarnavimą? Ar ten yra teisės normų, reglamentuojančių skundų ir prašymų nagrinėjimą? Savo sprendimą pasižymėkite užrašuose. Jei kilo klausimų, juos taip pat užsirašykite.</i></p> <p><i>Prisiminkite, ar Jūsų įstaigoje yra patvirtintas Asmenų aptarnavimo ir skundų bei prašymų nagrinėjimo tvarkos aprašas. Jei turite galimybę, dar kartą jį peržvelkite. Įvertinkite, ar šiame apraše tik nurašytos Viešojo administravimo ir Taisyklių nuostatos, ar jos detalizuotos pritaikant Jūsų įstaigai? Galbūt kažką keistumėte šiame apraše? Savo sprendimą pasižymėkite užrašuose. Jei kilo klausimų, juos taip pat užsirašykite.</i></p> <p><i>Pasibaigus mokymams, savo mintimis, abejonėmis ir klausimais pasidalinkite su kompetentingais įstaigos kolegomis. Galbūt kilo idėjos, kurias reikia įgyvendinti....</i></p>	(Flashcard stack)	
	<p>Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, privalo dirbti rūpestingai ir atidžiai, veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. Formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos nesiderina su gero administravimo principu.</p>	Note	
	<p>Teisės į gerą administravimą užtikrinimo kontekste vadovams svarbu užtikrinti teisėtą ir tinkamą administracinės procedūros vykdymą. Vadovas, siekdamas užtikrinti gerą administravimą įstaigoje, turi žinoti, kada reikalinga administracinė procedūra, o kada – ne. Kas tai per procedūra ir kokie jos reikalavimai?</p> <p>Administracinė procedūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ja įgyvendinama Konstitucijos 33 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta piliečių teisė apskųsti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus; • nustato valstybės ir savivaldybės institucijų pareigą tirti tokio pobūdžio piliečių skundus ir prašymus; • reglamentuojama Viešojo administravimo įstatymo trečiajame skirsnyje „ADMINISTRACINĖS PROCEDŪROS YPATUMAI“. • apibrėžiama kaip viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmams, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą; • baigiama kompetentingam asmeniui priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą. 	<p>Tekstas</p> <p>Sąrašai (List)</p>	
	<p>Svarbu</p> <p>Administracinė procedūra pagal Viešojo administravimo įstatymą vykdoma tik tada, kai asmuo valstybės ar savivaldybės institucijai pateikia skundą.</p> <p>Jei asmuo pateikia prašymą ar kreipimąsi, administracinė procedūra nėra reikalinga.</p>	<p>Tekstas arba Note</p>	
	<p>Pagrindinės taisyklės, kaip atskirti skundą nuo kitų asmens kreipimųsi ir žinoti, kada būtina taikyti administracinę procedūrą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prašymo, skundo ir kreipimosi nagrinėjimo tvarka nėra vienoda. • Kaip ne kartą pažymėjo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, asmens kreipimosi forma lemia šio kreipimosi nagrinėjimo tvarką. • Asmens kreipimosi priskyrimas konkrečiai formai – prašymui, skundai ar kreipimuisi – nėra savitiksliis. 	<p>Sąrašai (List)</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> Asmens kreipimosi į viešojo administravimo subjektą forma nustatoma, atsižvelgiant (vertinant) į tokio kreipimosi turinį. 		
	<p>Asmens kreipimosi turinys identifikuojamas įvertinus jo turinį ir priskyrus jį tam tikrai formai: skundo, prašymo ar kreipimosi.</p> <p>Prašymas. Tai su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus.</p> <p>Skundas. Tai asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame tas asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti.</p> <p>Kreipimasis. Toks kreipimasis neturi prašymo ar skundo požymių, jame išdėstoma asmens nuostata tam tikru klausimu, pranešama apie institucijos veiklos pagerėjimą ar trūkumus, pateikiami pasiūlymai, kaip pagerinti institucijos veiklą, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą situaciją ar padėtį.</p>	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard grid) arba Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)	
	<p>Pasitikrinkime, kaip Jums sekasi identifikuoti asmens kreipimosi turinį.</p> <p>Priskirkite teiginius prašymui, skundai ir kreipimuisi.</p> <p>Antraštės (item):</p> <ul style="list-style-type: none"> Asmuo negauna laiku atsakymo – skundas. Siūloma institucijos vadovui prailginti įstaigos darbo laiką – kreipimasis. Prašoma užregistruoti santuoką – prašymas. Išreiškiamas nepasitenkinimas gautu atsakymu – skundas. Į viešojo administravimo įstaigas kreipėsi žmonės patiria biurokratizmą - skundas. Viešojo administravimo institucijose vilkinamas sprendimų priėmimas – skundas. Atkreipiamas dėmesys, kad įstaigoje nėra lifto neįgaliesiems – kreipimasis. <p>Prašoma išduoti leidimą prekiauti – prašymas.</p> <p>Atskleidžiamas neteisėtas įstaigos vadovo elgesys – skundas.</p> <p>Išreiškiamas nepasitenkinimas dėl mokamos įstaigos automobilio aikštelės - kreipimasis.</p> <p>Grupės (category) -3:</p> <ol style="list-style-type: none"> SKUNDAS. PRAŠYMAS. KREIPIMASIS. 	Rūšiavimas į grupes (categories) (Sorting)	
	<p>Vadovui žinotina, kad Viešojo administravimo įstatyme siekiant užtikrinti gero administravimo principą nustatyti imperatyvūs administracinės procedūros reikalavimai, nesilaikant kurių valstybės ir savivaldybių įstaigoms tenka dalyvauti ikiteisminiuose ir teisminiuose ginčuose.</p> <p>Asmens, dėl kurio galimai pažeistų teisių ar teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, teisės</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) susipažinti su administracinės procedūros metu gautais dokumentais ir kita informacija; 2) pateikti papildomą informaciją ir duoti paaiškinimus; 	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard stack)	

	<p>3) pareikšti nušalinimą administracinę procedūrą vykdančiam pareigūnui, valstybės tarnautojui, kitam įstatymų nustatytą specialų statusą turinčiam fiziniam asmeniui ar darbuotojui;</p> <p>4) turėti vertėją;</p> <p>5) dalyvauti tikrinant faktinius duomenis vietoje;</p> <p>6) teikti savo nuomonę administracinės procedūros metu kylančiais klausimais;</p> <p>7) gauti administracinės procedūros sprendimą;</p> <p>8) apskųsti priimtą administracinės procedūros sprendimą, pareigūno, valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens ar darbuotojo veiksmus, jeigu jie turi piktnaudžiavimo ar biurokratizmo požymių (kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatyme);</p> <p>9) turėti atstovą.</p> <p>Pareigūno, valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens ar darbuotojo nušalinimas</p> <p><i>1. Pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo ar darbuotojas nusišalina pats arba turi būti nušalintas nuo dalyvavimo administracinėje procedūroje, jeigu:</i></p> <p>1) jis yra asmens, dėl kurio galimai pažeistų teisių ar teisėtų interesų pradėta administracinė procedūra arba dėl kurio veiksmų galimai yra pažeistos šio asmens teisės, arba asmens, kuris su skundu kreipėsi dėl kito asmens galimo teisių ar teisėtų interesų pažeidimo, artimasis giminaitis, svainis ar sugyventinis, įstatymų nustatyta tvarka įregistravęs partnerystę;</p> <p>2) tarp jo ir asmens, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų pradėta administracinė procedūra arba dėl kurio veiksmų galimai pažeistos tokio asmens teisės, yra tiesioginio pavaldumo santykiai;</p> <p>3) jo nešališkumu pagrįstai abejojama dėl kokių nors kitų priežasčių, galinčių sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą.</p> <p><i>2. Sprendimą dėl nušalinimo nuo dalyvavimo administracinėje procedūroje priima viešojo administravimo subjekto vadovas ar jo įgaliotas asmuo. Sprendimą dėl viešojo administravimo subjekto vadovo nusišalinimo ar nušalinimo nuo dalyvavimo administracinėje procedūroje priima jis pats arba jį pareigas paskyręs viešojo administravimo subjekto vadovas, arba kolegialaus viešojo administravimo subjekto vadovas.</i></p> <p>Nustatyti administracinės procedūros terminai ir jų pratęsimo pagrindai bei tvarka</p> <p>1. Viešojo administravimo subjektas <i>administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos.</i> Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena.</p> <p>2. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas <i>šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų.</i> Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.</p> <p>Administracinės procedūros kalba</p> <p>1. Administracinės procedūros kalba – valstybinė kalba.</p>		
--	--	--	--

	<p>2. Kai asmuo, dėl kurio galima pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, nemoka ar nesupranta valstybinės kalbos arba dėl sensorinio ar kalbos sutrikimo negali suprantamai reikšti savo minčių, administracinėje procedūroje turi dalyvauti vertėjas.</p> <p>Viešojo administravimo subjektų atsakomybė Turtinė ir neturtinė žala, atsiradusi dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų administracinių aktų, atlyginama Civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka.</p>		
	<p>Vadovų atsakomybė – administracinių sprendimų pasirašymas, kuris reiškia, kad vadovai kartu prisiima atsakomybę už šių sprendimų teisėtumą, administracinių procedūrų atitikimą atsakingo valdymo ir gero administravimo principams. Dėl šios priežasties vadovai turi žinoti administracinio sprendimo reikalavimus, nustatytus Viešojo administravimo įstatyme.</p>	Tekstas arba Note	
	<p>Administraciniame sprendime turi būti nurodyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; • administracinio sprendimo data; • administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; • atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; • administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; • administracinio sprendimo motyvai; • administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; • administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos. 	Sąrašai (List)	
	<p>Vadovas, pasirašydamas administracinį sprendimą, turi atkreipti dėmesį į tai, kad jame būtų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; • administracinio sprendimo motyvai; • administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką 	Sąrašai (List)	
	<p>Pritaikykime tai, ką sužinojome apie administracinį sprendimą ir jam keliamus reikalavimus, analizuodami praktinę situaciją. Praktinė situacija. Nacionalinės mokėjimo agentūros vadovas priėmė sprendimą, kuriuo pareiškėjui buvo atsisakyta suteikti dalį paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros programos priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“. Administracinio sprendimo dalyje, kuria nutarta neskirti pareiškėjui paramos dalies, buvo pateikti tam tikri argumentai, dėl kokių aplinkybių nutarta neskirti visos pareiškėjo mokėjimo prašyme nurodytos sumos. Sprendime buvo išdėstytos faktinės aplinkybės ir atskirai pateiktas sąrašas teisės normų, kuriomis</p>	IT specialisto nuožiūra geriausiai tinkantis įrankis	

	<p>remiamasi priimant sprendimą neskirti paramos. Sprendime buvo nurodyta apskundimo tvarka: „šis sprendimas gali būti skundžiamas Viešojo administravimo įstatymo ir Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka“.</p> <p>Pareiškėjas sprendimą apskundė.</p> <p>Klausimai refleksijai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kas šiame administraciniame sprendime neatitiko gero administravimo principo? Kodėl? • kaip jūs kaip įstaigos vadovas šioje situacijoje formuluotumėte administracinį sprendimą? • pamąstykite apie tai ir pasižymėkite savo mintis. <p>Praktinės situacijos sprendimas.</p> <p>Šis ginčas buvo išspręstas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme. Aptariamoje byloje teismas įvertino, jog nors ginčijamo administracinio sprendimo dalyje, kuria nutarta neskirti pareiškėjui paramos dalies, ir pateikiami tam tikri argumentai, dėl kokių aplinkybių nutarta neskirti visos pareiškėjo mokėjimo prašyme nurodytos sumos, tačiau iš sprendimo nėra aišku, kokio/ kokiomis konkrečiais teisės normomis remiamasi nusprendžiant neskirti pareiškėjui dalies paramos. Pažymėta, jog ginčo sprendime tebuvo išdėstytos faktinės aplinkybės ir atskirai pateiktas sąrašas teisės normų, kuriomis remiamasi priimant sprendimą neskirti paramos, tačiau viešojo administravimo subjektas nesusiejo faktinių aplinkybių su taikomomis teisės normomis, todėl nėra aišku, kaip pasireiškė vienos ar kitos sprendime nurodytos normos pažeidimas. Teisėjų kolegijos vertinimu, taikant sankcijas, nepakanka paramos sumažinimą ar neskirimą motyvuoti vien teisės normų išvardijimu, nenurodant, kaip pasireiškė jų pažeidimas. Ginčo sprendime pateiktos teisės normos galėjo būti pritaikytos įvairioms situacijoms, todėl iš tokio sprendimo nebuvo aišku, kokie konkretūs pažeidimai lėmė Agentūros apsisprendimą nesuteikti dalies prašomos paramos. Teismo teigimu, Agentūra turėjo tiksliai ir aiškiai apibrėžti pareiškėjo padarytus pažeidimus, eliminuoti bet kokias dviprasmybes, faktinę situaciją apibūdinti bei pagrįsti ją taip, jog ji būtų aiški ne tik valstybės tarnautojams, atsakingiems už teikiamą paramą žemės ūkio sektoriuje, bet ir tiems asmenims, kurie tiesiogiai pretenduoja į išmokas. Teismas taip pat konstatavo, kad buvo pažeistas atsakingo valdymo ir gero administravimo principas nenurodant aiškios, konkrečios ir tikslios apskundimo tvarkos (nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką).</p>		
	<p>REFLEKSIJA. Ar mano rengiami/pasirašomi/priimami sprendimai visada atitinka Viešojo administravimo įstatymo reikalavimus?</p> <p>Pagalvokite, ar jūsų kompetencijos administraciniai sprendimai visada atitinka Viešojo administravimo keliamus reikalavimus?</p> <p>Jei ne, pasižymėkite, kokios klaidos ir neatitikimai dažniausi jūsų įstaigoje.</p> <p>Pasižymėkite, kokie probleminiai klausimai kyla nagrinėjant skundus/prašymus ir rengiant administracinius sprendimus.</p> <p>Pagalvokite, gal jau radote atsakymą į juos. Pasižymėkite.</p> <p>Jei probleminių klausimų visgi liko, pasižymėkite juos ir pasibaigus mokymams aptarkite su kompetentingais įstaigos darbuotojais, kaip juos būtų galima išspręsti.</p> <p>SĖKMĖS IEŠKANT ATSAKYMŲ IR TOKIŲ BŪDU UŽTIKRINANT GERĄ ADMINISTRAVIMĄ JŪSŲ ĮSTAIGOJE!</p>	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard stack)	
	<p>Atsakingo valdymo ir gero administravimo principo turinys nėra statiškas ir gali keistis, modernėjant viešojo administravimo sistamai, keičiantis teisiniam reguliavimui. Ši dinamika leidžia keistis ir tobulėti Jums kaip vadovui!</p>	Tekstas ar Note	

4.	Valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principai.		
	“Vertybės yra viešojo administravimo siela.” T. Cooper	Citata (Quote)	
	Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtinta nuostata, jog „Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“, todėl valstybės tarnautojai, kaip šių įstaigų atstovai, yra svarbi valstybės reprezentacijos ir jos valdymo grandies dalis. Jų svarbą lemia ypatinga valstybės tarnautojų kaip tarpininkų tarp politikų ir valstybės piliečių padėtis, jų atliekamos funkcijos įgyvendinant suformuluotą politiką. Valstybės tarnautojo vaidmuo šiandien grindžiamas pirmiausia pasitikėjimu jo sąžiningumu ir tarnautojo visuomeninės misijos bei atsakomybės prieš visuomenę supratimu. Tai valdžios patikėtiniai, piliečiai, patys tarnaujantys piliečiams. Jau išsiaiškinome, kad valstybės tarnybos paskirtis – ginti viešąjį interesą lemia išskirtinius reikalavimus valstybės tarnautojams . Jų tarnybą, darbo santykius, socialines garantijas, netgi valstybės tarnautojų elgesį darbo metu ir po jo reglamentuoja atskiri teisės aktai, taikomi atskiri etikos kodeksai, elgesio taisyklės. Teisės mokslininkai net turi tokią hipotezę, kad valstybės tarnautojas tam tikra prasme yra civilizacijos simbolis: nėra valstybės tarnybos – nėra civilizacijos . Pasak jų, pagal tai, kaip efektyviai dirba valstybės institucijos, visas valstybes galima skirstyti į labiau civilizuotas ir mažiau civilizuotas. Šia prasme valstybės tarnyba atlieka labai svarbią valstybės reprezentacinę funkciją . Užsienio šalių atstovai nuomonę apie valstybę susidaro ne iš verslo srities atstovų, su kuriais jiems tenka susidurti, o būtent iš valstybės tarnautojų darbo kokybės, efektyvumo, elgesio. Šios temos tikslas pasigilinti į valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus, jų turinį, teisinį reglamentavimą, išraišką teismų praktikoje.	Video	
	Valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus reglamentuojantys teisės aktai. Valstybės tarnybos įstatymas. Nustato pagrindinius valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus, bendruosius priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas reikalavimus, valstybės tarnautojų priėmimą į pareigas ir atleidimą iš jų, valstybės tarnautojų karjerą, atsakomybę, socialines ir kitas garantijas, susijusias su tarnybos ypatumais, valstybės tarnybos politiką formuojančias ir įgyvendinančias institucijas ir jų kompetenciją. Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas. Sudaro sąlygas atskleisti valstybinėje tarnyboje dirbančių ir šiame įstatyme nurodytų asmenų privačius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, ir užkirsti kelią kilti interesų konfliktams bei plisti korupcijai. Korupcijos prevencijos įstatymas. Nustato pagrindinius korupcijos prevencijos ir nacionalinio saugumo stiprinimo mažinant korupcijos keliamas grėsmes principus, tikslus ir uždavinius viešajame ir privačiame sektoriuose, korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės ir jų teisinius pagrindus, korupcijos prevencijos subjektus bei jų teises ir pareigas korupcijos prevencijos srityje. Lobistinės veiklos įstatymas. Užtikrina lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą, užkerta kelią neteisėtai lobistinei veiklai. Reglamentuoja lobistinę veiklą, jos priežiūrą ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus. Viešojo administravimo įstatymas. Nustato viešojo administravimo principus ir kt. Lokalūs (įstaigoje nustatyti) teisės aktai. Įstaigos antikorporcinio elgesio kodeksai/taisyklės ir/ar Etikos kodeksai.	Informacija su išskleidžiamais laukais (Accordion)	
	Valstybės tarnybos įstatymas aiškiai įvardija ir apibrėžia valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus. Pavadinimas - Valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principai.	Tekstas	

	<p>ATSAKOMYBĖ. Valstybės tarnautojas atsako už savo veiksmų padarinius, naudojamos informacijos, dokumentų tinkamą naudojimą ir konfidencialumą; valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo reikalavimu atsiskaito už savo veiklą institucijoje ir įstaigoje nustatyta tvarka.</p> <p>ATVIRUMAS. Valstybės tarnautojas turi būti atviras kitokiam požiūriui, pozityvioms iniciatyvoms, dialogui, bendradarbiavimui, naujovėms.</p> <p>EFEKTYVUMAS. Valstybės tarnautojas tarnybinės veiklos rezultatų turi siekti kuo mažesnėmis sąnaudomis, jam skirtus išteklius naudoti ekonomiškai.</p> <p>KŪRYBINGUMAS. Valstybės tarnautojas turi būti iniciatyvus, tarp iššūkių įžvelgti naujas galimybes valstybės sėkmei kurti ir siekti jas įgyvendinti.</p> <p>LANKSTUMAS. Valstybės tarnautojas turi gebėti prisitaikyti prie kintančių veiklos sąlygų ir reikalavimų, technologijų, technikos, darbo organizavimo pokyčių ir kitų aplinkybių.</p> <p>LOJALUMAS. Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai. Valstybės tarnautojas turi veikti valstybės interesais, nepažeisti jos konstitucinės santvarkos, prireikus imtis visų teisėtų veiksmų, reikalingų šiai santvarkai apsaugoti.</p> <p>NESAVANAUDIŠKUMAS. Valstybės tarnautojas privalo naudoti jam patikėtą valstybės ir savivaldybių turtą, tarnybinių informaciją tik visuomenės gerovei, eidamas pareigas nesiekti naudos sau ar kitiems su juo susijusiems asmenims, tarnauti išimtinai visuomenės interesams.</p> <p>SAŽININGUMAS IR NEŠALIŠKUMAS. Valstybės tarnautojas privalo būti objektyvus, priimdamas sprendimus vengti asmeniškumų, išklausti ir pateikti tokią informaciją, kuri padėtų asmeniui priimti tinkamiausią sprendimą, nedemonstruoti savo simpatijų ar antipatijų ir išskirtinio dėmesio atskiriems asmenims ar jų grupėms.</p> <p>PADORUMAS. Valstybės tarnautojas privalo elgtis nepriekaištingai, nepriimti dovanų, pinigų ar paslaugų, išskirtinių lengvatų ir nuolaidų iš asmenų ar organizacijų, siekiančių daryti įtaką, kai jis eina pareigas.</p> <p>PAGARBA ŽMOGUI IR VALSTYBEI. Valstybės tarnautojas privalo gerbti žmogų, žmogaus teises ir laisves, valstybę, jos institucijas ir įstaigas, laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų ir vykdyti teismų sprendimus.</p> <p>POLITINIS NEUTRALUMAS. Valstybės tarnautojas turi būti neutralus politinio proceso dalyvių atžvilgiu, pasikeitus politinei valdžiai, privalo užtikrinti viešojo intereso tęstinumą (netaikoma politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams).</p> <p>PROFESIONALUMAS. Valstybės tarnautojas turi siekti aukščiausios kokybės tarnybinės veiklos rezultatų, deramai atlikti savo pareigas, nuolat tobulėti.</p> <p>TEISINGUMAS. Valstybės tarnautojas privalo vienodai tarnauti visiems žmonėms, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos ar kitų bruožų, būti teisingas nagrinėdamas prašymus, skundus, nepiktinaudžiauti jam suteiktomis galiomis, savo tarnybos laiką naudoti efektyviai ir tik tarnybos tikslams.</p> <p>VIEŠUMAS IR SKAIDRUMAS. Valstybės tarnautojo tarnybinė veikla turi būti vieša ir suprantama, atvira įvertinti; valstybės tarnautojas savo veikloje privalo vengti Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatyto interesų konflikto. Viešumo principo veikimas gali būti ribojamas siekiant apsaugoti asmens teises, valstybės, tarnybos ar komercinę paslaptį.</p>	<p>Atverčiamos ilustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard stack)</p>	
--	--	--	--

	<p>PRINCIPŲ IMPERATYVUMAS. Įstatymu įvardinti principai ir jų atskleistas turinys valstybės tarnautojams tampa privaloma elgesio norma, kurios nesilaikant numatyta atsakomybė.</p> <p>SĖKMĖS SAVO IR ĮSTAIGOS VEIKLOJE ĮGYVENDINANT ŠIUOS PRINCIPUS!</p>		
	<p>Pasitikrinkime, kaip Jums sekasi identifikuoti principus ir jų turinį.</p> <p>Priskirkite principų turinį atitinkamam principui.</p> <p>Antraštės (item):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įžvelgti naujas galimybes valstybės sėkmei kurti ir siekti jas įgyvendinti – kūrybingumas. • Gebėti prisitaikyti prie darbo organizavimo pokyčių – lankstumas. • Siekti aukščiausios kokybės tarnybinės veiklos rezultatų – profesionalumas. • Vadovo reikalavimu atsiskaityti už savo veiklą įstaigoje nustatyta tvarka – atsakomybė. • Būti iniciatyvus - kūrybingumas. • Gebėti prisitaikyti prie kintančių veiklos sąlygų ir reikalavimų – lankstumas. • Nuolat tobulėti – profesionalumas. • Atsakyti už savo veiksmų padarinius – atsakomybė. • Deramai atlikti savo pareigas – profesionalumas. • Gebėti prisitaikyti prie technologijų ir technikos - lankstumas. • Atsakyti už naudojamos informacijos, dokumentų tinkamą naudojimą ir konfidencialumą – atsakomybė. <p>Grupės (category) -4:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. KŪRYBINGUMAS. 2. LANKSTUMAS. 3. PROFESIONALUMAS. 4. ATSAKOMYBĖ. 	Rūšiavimas į grupes (categories) (Sorting)	
	<p>Konstitucinis Teismas valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principams suteikia konstitucinių imperatyvų reikšmę:</p> <p>Lojalumas Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai.</p> <p>Pagal Konstituciją valstybės tarnyba – tai tarnyba Lietuvos valstybei ir pilietinei Tautai, todėl valstybės tarnyba turi būti lojali Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai. Ji turi būti organizuota taip, kad valstybės ir savivaldybių institucijose sprendimus vykdant viešąjį administravimą priimtų tik lojalūs Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai žmonės. <i>Konstitucija netoleruoja tokių situacijų, kai kuri nors valstybės tarnybos sistemos grandis, kuri nors valstybės ar savivaldybės institucija arba atskiri valstybės tarnautojai veikia priešingai Lietuvos valstybės interesams ar pažeidžia Lietuvos valstybės konstitucinę tvarką.</i></p> <p>Valstybės tarnybos lojalumo Lietuvos valstybei konstitucinis imperatyvas valstybės tarnybai kelia ypatingus reikalavimus. <i>Valstybės tarnautojai ne tik privalo patys nepažeisti Konstitucijos ir teisės, bet ir turi pareigą imtis visų reikalingų pozityvių veiksmų saugant Lietuvos Respublikos konstitucinę santvarką.</i></p>	Interaktyvus informacijos pateikimas (Timeline) ar kita IT specialisto nuožiūra	

	<p>Atvirumas ir prieinamumas žmonėms. Konstitucinė nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, konstitucinis atviros visuomenės imperatyvas, konstitucinė valstybės tarnybos samprata suponuoja tai, kad <i>valstybės tarnyba turi būti atvira, prieinama žmonėms, kurių reikalus ji tvarko.</i> <...> valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, paskirtis, taigi ir <i>valstybės tarnybos paskirtis, – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą.</i></p> <p>Viešumas. <i>Valstybės tarnyba – tai tarnyba Lietuvos valstybei ir Lietuvos Tautai, todėl visuomenė turi būti informuojama apie valdžios įstaigų darbą.</i> Valstybės ir savivaldybių institucijų, valstybės tarnautojų <i>sprendimų motyvai turi būti aiškūs, skaidrūs, informacija apie šių sprendimų motyvus turi būti prieinama.</i> Demokratinėje teisinėje valstybėje jos pareigūnų ir tarnautojų viešas pareigų atlikimas yra vienas esminių principų, saugančių nuo jų savivalės ar piktnaudžiavimo.</p> <p>Profesionalumas/kvalifikuotumas. Būtinumas nuolat veiksmingai vykdyti viešąjį administravimą garantuojant viešąjį interesą, valstybės tarnybos, kaip profesinės veiklos, samprata, valstybės tarnybos veiksmingumo reikalavimas valstybės tarnybai kelia ir kvalifikuotumo reikalavimą. <i>Valstybės tarnyba turi būti kvalifikuota</i>, ji turi sugebėti atlikti jai keliamus uždavinius. Tai suponuoja gana aukštus (<i>didesnius, palyginti su reikalavimais kitiems darbuotojams</i>) <i>kvalifikacinius ir profesinius reikalavimus valstybės tarnautojams</i>, ypač pareigūnams (pirmiausia tiems, kurie sprendimus priima vienasmeniškai), taip pat būtinumą užtikrinti galimybę šiems asmenims būnant valstybės tarnyboje nuolat kelti savo profesinę kompetenciją.</p> <p>Skaidrumas Šis principas suponuoja informacijos sklaidą ir komunikavimą, atvirumą ir viešumą, atskaitingumą atitinkamai bendruomenei ir sprendimus priimančių pareigūnų atsakomybę už tuos sprendimus, taip pat tai, kad priimami sprendimai turi būti pagrįsti, aiškūs, kad juos, iškilus reikalui, būtų galima racionaliai motyvuoti; kiti asmenys turi turėti galimybę tuos sprendimus nustatytą tvarką ginčyti. <i>Skaidrumas sietinas su dalyvaujamąja demokratija, informacijos laisve, galimybe piliečiams ir kitiems asmenims kritikuoti valdžios įstaigų veiklą.</i> Valstybės tarnybos <i>skaidrumas yra būtina prielaida neįsigalėti korupcijai, protekcionizmui, vieno asmens diskriminavimui ir privilegijų teikimui kitiems, užkirsti kelią piktnaudžiavimams valdžia, taigi ir būtina prielaida žmonėms pasitikėti viešosios valdžios institucijomis ir apskritai valstybe.</i></p> <p>Pareiga užkirsti kelią piktnaudžiavimui valdžia ir korupcijai valstybės tarnyboje. Iš Konstitucijos nuostatos, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, konstitucinės valstybės tarnybos sampratos, konstitucinių valstybės tarnybos skaidrumo ir viešumo principų, kyla valstybės <i>pareiga imtis visų įmanomų priemonių, kad būtų užkirstas kelias korupcijai ir piktnaudžiavimui valdžia valstybės tarnyboje.</i> Korupcija kaip socialinis reiškinyss daro neigiamą tiek materialų, tiek moralinį poveikį valstybės politinei ir ekonominei sistemai, menkina valstybės tarnautojų ir pareigūnų reputaciją, žemina institucijų, kuriose jie dirba, ir visos valstybės tarnybos autoritetą, skatina nepagarbą įstatymams ir sudaro prielaidas pažeisti žmogaus teises, pakerta visuomenės</p>	
--	--	--

	<p>pasitikėjimą valstybe, jos institucijomis, demokratiu valstybės valdymu ir teise, taigi griaua konstitucinius demokratinės teisinės valstybės pagrindus.</p>		
	<p>SITUACIJŲ PAVYZDŽIAI (darbuotojas čia suprantamas ir kaip vadovas).</p> <p>Situacija. Darbuotojas socialiniuose tinkluose („Facebook“, „Twitter“, „Instagram“, „Snapchat“ ar kt.) išsako savo nepasitenkinimą vadovybės priimamais sprendimais, agituoja per rinkimus rinkti kitos politinės partijos atstovus.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Darbuotojas turi susilaikyti nuo viešo savo politinių įsitikinimo reiškimo. Asmeninių politinių pažiūrų viešas reiškimas gali sukelti pavojų įstaigos reputacijai ir pasitikėjimui jos veikla.</p> <p>Situacija. Darbuotojas, kilus šeimyniniam konfliktui ir iškvietus policijos pareigūnus, pradeda jiems grasinti savo einamomis pareigomis ir policijos pareigūno atleidimu iš darbo.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Darbuotojas privalo suprasti savo poelgių moralinę vertę ir atsakomybę už juos. Toks darbuotojo elgesys ar veiksmai nėra suderinami su visuotinai priimtomis moralės bei dorovės normomis ir menkina visuomenės pasitikėjimą valstybės tarnyba.</p> <p>Situacija. Darbuotojui, nuvykusiam į įstaigą, kurios veiklos sričių koordinavimą (kontrolę) ar pan. vykdo, siūloma išskirtinai jam nemokamai ar taikant tam tikrą nuolaidą pasinaudoti šios įstaigos taikomomis paslaugomis.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Darbuotojas privalo nepiktnaudžiauti savo padėtimi ir atsisakyti tik jam taikomų privilegijų ar teikiamų dovanų, kurios yra susijusios su atliekamomis pareigomis ir kurios galėtų paveikti jo nepriklausomumą ir objektyvumą.</p> <p>Situacija. Vadovaujančias pareigas einantis darbuotojas pavaldžių darbuotojų akivaizdoje žemina darbuotoją, menkina jo atliktą darbą.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Vadovaujančias pareigas einantis darbuotojas pastabas dėl pavaldžių darbuotojų klaidų ir darbo trūkumų privalo reikšti korektiškai, nedalyvaujant kitiems darbuotojams ar tretiesiems asmenims. Vadovaujančias pareigas einantis darbuotojas privalo stengtis sukurti vadovaujamame kolektyve darbingą ir draugišką aplinką, užkirsti kelią konfliktams, šalinti nesutarimų priežastis.</p> <p>Situacija. Ar Darbuotojai gali priimti dovanas, kurias švenčių proga teikia paslaugų teikėjai?.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Negali. Tokia dovana būtų teikiama dėl darbuotojų einamų pareigų, todėl tam tikri paslaugų teikėjų veiklos aspektai priklauso nuo darbuotojo sprendimų. Darbuotojo priimtose dovanos keltų abejonių dėl jo vėliau priimamų sprendimų šališkumo. Nesant galimybės dovanos atsisakyti arba ją grąžinti, apie dovanos gavimo faktą informuojama įstaigoje nustatyta tvarka.</p> <p>Situacija. Įstaigos arba įstaigos padalinio vadovas dalyvauja konferencijoje, kurioje jis atstovauja savo institucijai. Konferencijai pasibaigus, jis kviečiamas į neoficialią, renginio organizatorių apmokamą vakarienę, kuri neįtraukta į renginio programą. Ar galima dalyvauti šioje vakarienėje?</p> <p>Darbuotojo elgesys. Negalima. Įstaigos arba įstaigos padalinio vadovas į renginį kviečiamas dėl einamų tarnybinių pareigų, bet vakarienėje dalyvauja kaip privatus asmuo. Jis galėtų dalyvauti tik tada, jei susimokėtų pats.</p>	<p>Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard stack) arba kt.</p>	

	<p>Situacija. Darbuotojas gauna asmeninį kvietimą po darbo valandų dalyvauti lobistų organizuojamame renginyje arba susitikime, pvz.: kavinėje, restorane ir kt.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Atsisakyti tokio susitikimo.</p> <p>Situacija. Darbuotojas, vykdydamas tarnybines funkcijas, dalyvavo priimant sprendimą arba priėmė sprendimą ir po sprendimo priėmimo asmuo, kurio atžvilgiu buvo priimtas sprendimas, nori tiesiogiai ar per tarpininkus, atsidėkodamas įteikti pinigų ar kitokių materialinių vertybių.</p> <p>Darbuotojo elgesys. Paaiškinti pasiūlymą pateikusiam asmeniui, kad tokio jo pasiūlymo negalite priimti, kadangi tai nesuderinama su įstaigos elgesio standartais. Pasiūlymą pateikęs asmuo įspėjamas, kad toks jo elgesys gali būti palaikytas korupcinio pobūdžio nusikalstama veika, dėl kurios jam gali kilti neigiamų pasekmių, bei pareikalaujama nedelsiant nutraukti tokius veiksmus. Informuojama, kad apie tokį asmens elgesį pranešama įstaigos už korupcijos prevenciją atsakingam asmeniui (padaliniui) ir (ar) teisėsaugos įstaigoms.</p> <p>SĖKMĖS LAIKANTIS VEIKLOS IR TARNYBINĖS ETIKOS PRINCIPŲ!</p>		
5.	Tarnybinės etikos politika valstybės ir savivaldybių institucijose.		
	<p>Korupcijos prevencijos įstatyme imperatyviai nustatyta, kad savarankiška įstaiga privalo turėti antikorupcinio elgesio kodeksą ar taisykles, kuriuose, atsižvelgiant į jos veiklos specifiką, išsamiai nustatomi pagrindiniai darbuotojų skaidrios veiklos ir antikorupcinio elgesio standartai, kuriais siekiama užtikrinti sąžiningumą, atsakingumą, korupcijos netoleravimą, taip pat aprašomi pavyzdiniai galimos korupcinio pobūdžio rizikos atvejai ir darbuotojų veiksmai su jais susidūrus. Valstybės tarnybos įstatyme numatyta, kad valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovas, vadovaudamasis Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintais valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principais, yra atsakingas už tarnybinės etikos politikos formavimą valstybės ar savivaldybės institucijoje, įstaigoje ar įstaigų sistemoje ir kontroliuoja, kaip tarnybinės etikos politika įgyvendinama. Tačiau, kas yra tarnybinės etikos politika, koks šios politikos turinys, kaip ji turėtų būti formuojama, kaip turėtų būti kontroliuojamas jos įgyvendinimas, neapibrėžia nei vienas teisės aktas. Paprastai vadovai tvirtina savo įstaigų antikorupcinio elgesio kodeksą ar taisykles ar tiesiog etikos kodeksą, arba abu teisės aktus. Tvirtinant šiuos kodeksus, taisykles, vadovaujamosi specialiaisiais įstaigos veiklą reglamentuojančiais teisės aktais ir bendraisiais įstatymais, reglamentuojančiais korupcijos prevenciją, viešųjų ir privačių interesų derinimą, lobistinę veiklą, pranešėjų apsaugą ir pan. Vadovų tvirtinamuose įstaigų elgesio kodeksuose/taisyklėse apibrėžiama, kas yra tarnybinė etika, koks elgesys įstaigoje laikomas etišku, kokie įstaigos tarnybinės etikos principai, kokiais principais grindžiami darbuotojų tarpusavio santykiai, kaip įstaigoje vykdoma etikos kodekso nuostatų laikymosi kontrolė ir priežiūra. Pavyzdžiui, Lietuvos policijos darbuotojų etikos ir antikorupcinio elgesio kodekse tarnybinė etika apibrėžta kaip policijos darbuotojų etikos ir antikorupcinio elgesio kodekse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų policijos darbuotojų veiklos ir elgesio normų visuma. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnų ir darbuotojų elgesio kodekse tarnybinė etika suprantama kaip šiame kodekse, įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų pareigūno veiklos ir socialinių etiško elgesio normų visuma. Panašiai tarnybinė etika apibūdinama ir kitų viešojo sektoriaus etikos kodeksuose. Vadovai įstaigose yra atsakingi už tai, kad jo vadovaujamoje įstaigoje būtų patvirtintas/priimtas antikorupcinio (etiško) elgesio kodeksas/elgesio taisyklės, kuriuose būtų įvardinta valstybės tarnautojų ir darbuotojų veiklos ir etiško elgesio</p>	Video	

	<p>normų visuma. Tokių elgesio kodeksų/taisyklių tikslas – kurti kūrybingą ir geranorišką tarnybinę aplinką, užkirsti kelią neetiškam, korupciniam elgesiui, nubrėžti atsakomybės ribas, skatinti būti etiškais, drausminti atitinkamos profesijos valstybės tarnautojus, didinti visuomenės pasitikėjimą valstybės tarnyba ir pačia institucija. Kodeksuose nurodomos vertybės ir principai, kuriais vadovaujasi institucija. Kaip rodo daugelio valstybių praktika, toli gražu ne visuose etikos ar elgesio kodeksuose, taisyklėse numatyta jų įgyvendinimo kontrolės galimybė ir mechanizmas. Dažnai laikoma, kad etikos kodeksai yra bendresnio pobūdžio dokumentai, nesigilinantys į teiginių detales. Tokiuose etikos kodeksuose nekalbama apie sankcijas, įgyvendinimo mechanizmą ar kodekso vykdymą prižiūrinčias institucijas, nes pats kodeksas vertinamas kaip moralinis autoritetas. Tačiau vadovams svarbu žinoti, kad Valstybės tarnybos įstatyme imperatyviai nustatyta, kad valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovas kontroliuoja, kaip tarnybinės etikos politika įgyvendinama. Kaip vadovas kontroliuos tarnybinės etikos politikos įgyvendinimą įstaigoje – nustatys kontrolės mechanizmą etikos kodekse ar kitame teisės akte – paliekama nuspręsti pačiam įstaigos vadovui. Vadovai taip pat turi atkreipti dėmesį į tai, kad Korupcijos prevencijos įstatymas numato, kad kodekse ar taisyklėse turi būti išsamiai nustatomi pagrindiniai darbuotojų skaidrios veiklos ir antikorupcinio elgesio standartai, kuriais siekiama užtikrinti sąžiningumą, atsakingumą, korupcijos netoleravimą, taip pat aprašomi pavyzdiniai galimos korupcinio pobūdžio rizikos atvejai ir darbuotojų veiksmai su jais susidūrus. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad įstaigų vadovai, vadovaudamiesi minėtais teisės aktais, įstaigoje gali patvirtinti ir abu šioje srityje svarbius teisės aktus: Etikos kodeksą ir Antikorupcinio elgesio kodeksą/ taisykles. Šioje temoje apžvelgsime, ką reikia nustatyti Antikorupcinio elgesio kodekse/taisyklėse ir/ar Etikos kodekse/taisyklėse, jei įstaigos vadovas priima sprendimą tokį turėti savo įstaigoje, bei, kaip kontroliuoti tarnybinės etikos įgyvendinimą.</p>		
5.1.	Antikorupcinio elgesio kodeksas/ taisyklės.		
	Korupcija, visų pirma, yra etinė, o po to tik teisinė ir vadybinė problema.	Tekstas ar Note	
	<p>Korupcijos prevencijos įstatyme imperatyviai nustatyta, kad įstaiga privalo turėti antikorupcinio elgesio kodeksą ar taisykles, kuriuose, atsižvelgiant į jos veiklos specifiką:</p> <ul style="list-style-type: none"> nustatomi pagrindiniai darbuotojų skaidrios veiklos ir antikorupcinio elgesio standartai, kuriais siekiama užtikrinti sąžiningumą, atsakingumą, korupcijos netoleravimą; aprašomi pavyzdiniai galimos korupcinio pobūdžio rizikos atvejai ir darbuotojų veiksmai su jais susidūrus. <p>Korupcijos prevencijos įstatyme taip pat nustatyta, kad įstaigoje turi būti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas subjektas, kuris kontroliuoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> kaip viešojo sektoriaus subjekto darbuotojai laikosi antikorupcinio elgesio standartų; konsultuoja juos įstaigos veiklos srityje kylančiais antikorupcinio elgesio klausimais; prireikus pagal kompetenciją ir poreikį jiems taiko korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones ir kitas teisės aktuose numatytas prevencines ir (ar) poveikio priemones. 	Sąrašai (List)	
	<p>Susipažinkite su keleto įstaigų vadovų patvirtintais Antikorupcinio elgesio kodeksais/taisyklėmis:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2022 m. sausio 3 d. įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Antikorupcinio (etiško) elgesio taisyklių patvirtinimo“ (TAR, 2022-01-03, Nr. 2022-00010) - https://www.infolex.lt/ta/731035?ref=1 	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu	

	<ul style="list-style-type: none"> Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. D1-90 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos antikorupcinio elgesio taisyklių patvirtinimo“ (TAR, 2022-04-05, Nr. 2022-07073) - https://www.infolex.lt/ta/747830?ref=sa <p>Prisiminkite ir peržvelkite savo įstaigos Antikorupcinio elgesio kodeksą ar taisykles.</p> <p>REFLEKSIJA. Mano įstaigos kodeksas/taisyklės. Įvertinkite savo įstaigos Antikorupcinio elgesio kodeksą/taisykles ir pagalvokite, ar jie atitinka įstatymų reikalavimus, ko jiems galbūt trūksta ir pan. Pasižymėkite. Jei Jums kilo klausimų arba turite pasiūlymų dėl įstaigoje galiojančių Antikorupcinių elgesio kodekso/taisyklių, pasižymėkite juos ir pasibaigus mokymams aptarkite su kompetentingais įstaigos darbuotojais.</p> <p>SĖKMĖS UŽTIKrinant sąžiningumą, atsaikingumą, korupcijos netoleravimą ĮSTAIGOJE!</p>	(Flashcard stack)	
	<p>Antikorupcinio elgesio kodeksui/taisyklėms būdinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertybių – principų atspindys ir procesinis įgyvendinimas. • Sutarimu parengtas – elgtis pagal nustatytą tvarką. • Pavyzdinė elgesio tvarka viešajame sektoriuje konkrečioje įstaigoje. • Antikorupciniai reikalavimai elgesiui – kaip darbuotojų apsaugos ir prevencijos priemonė / etiškas – neetiškas elgesys. • Įrodymas: etiška veikla + korupcijos netoleravimas. • Privalomas /ar savanoriškas/ taikymas. • Viešasis interesas ir jo prioritetizavimas. • Aukšta taisyklių laikymosi kultūra. • Reputacija, patikimumas ir pasitikėjimas kaip rezultatas. 	Sąrašai (List) arba kt.	
	<p>Pasirinkite teisingą atsakymą (galimi keli teisingi atsakymo variantai).</p> <p>Antikorupcinio elgesio kodeksas/taisyklės įstaigoje: Nustato antikorupcinio elgesio standartus. – teisinga. Gali nustatyti privačių interesų deklaravimo kontrolę. – teisinga Apibrėžia darbo tvarką įstaigoje - neteisinga. Gali nustatyti valstybės tarnautojo veiksmus gavus neteisėtą atlygį – teisinga. Nustato darbo apmokėjimo sistemos kontrolę - neteisinga Gali apibrėžti vadovų pareigas įgyvendinant interesų konfliktų prevenciją. – teisinga</p>	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
5.2.	Etikos kodeksas.		
	<p>Valstybės tarnybos įstatyme numatyta, kad valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovas, vadovaudamasis Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintais valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yra atsakingas už tarnybinės etikos politikos formavimą valstybės ar savivaldybės institucijoje, įstaigoje ar įstaigų sistemoje • ir kontroliuoja, kaip tarnybinės etikos politika įgyvendinama. 	Sąrašai (List)	
	Etikos kodekso tikslas:		

	<ul style="list-style-type: none"> • apibrėžti veiklos ir elgesio principus, kurių turi laikytis įstaigos darbuotojai, valstybės tarnautojai, vykdydami teisės aktuose nustatytas tarnybos funkcijas ir laisvu nuo tiesioginių funkcijų vykdymo metu; • įtvirtinti, kad Valstybės tarnybos įstatyme apibrėžtomis vertybėms įstaigos veikloje teikiamas prioritetas; • didinti visuomenės pasitikėjimą valstybės tarnyba ir valstybės tarnautojais, kelti jų autoritetą; • ugdyti valstybės tarnautojų sąmoningumą etiško elgesio atžvilgiu; • padėti rasti atsakymus į daugelį valstybės tarnautojams kasdieninėje veikloje rūpimų klausimų, apimančių elgesį įstaigoje, asmeniniame gyvenime, viešojoje aplinkoje, kontaktuojant su žiniasklaida ir pan. 		
	<p>Susipažinkite su keleto įstaigų vadovų patvirtintais Etikos kodeksais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos etikos kodeksas - https://tm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/nuostatai/ministerijos-nuostatai-ir-kiti-dokumentai/ • Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojų tarnybinės etikos kodeksas - https://www.lrski.lt/wp-content/uploads/2022/05/Etikos-kodeksas-2022-05-17_patvirtintas.docx <p>REFLEKSIJA. Mano įstaigos Etikos kodeksas.</p> <p>Įvertinkite savo įstaigos Etikos kodeksą (jei tokį turite) ir pagalvokite, ar jis atitinka įstatymų reikalavimus, ko jam galbūt trūksta ir pan. Pasižymėkite.</p> <p>Jei Jums kilo klausimų arba turite pasiūlymų dėl įstaigoje galiojančio Etikos kodekso, pasižymėkite juos ir pasibaigus mokymams aptarkite su kompetentingais įstaigos darbuotojais.</p> <p>SĖKMĖS UŽTIKRINANT TARNYBINĖS ETIKOS LAIKYMĄSI ĮSTAIGOJE!</p>		
	<p>Etikos kodeksui būdinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reglamentuojamos pagrindinės tarnybinės etikos vertybės/principai ir atskleidžiamas jų turinys. • Gali būti nustatomos darbuotojų tarpusavio santykių taisyklės. • Gali būti nustatomi reikalavimai vadovavimo pareigas užimantiems darbuotojams. • Gali būti nustatomi santykiai su vadovais. • Gali būti nustatomi elgesio reikalavimai tarnybos/darbo metu ir po jos. 	Sąrašai (List) arba kt.	
	<p>Pamąstykite, ar šioje situacijoje vadovas pažeidė tarnybinę etiką? Jei taip, kodėl?</p> <p>Situacija. Biudžetinė įstaiga yra pasirašiusi teisinių paslaugų teikimo sutartis (sutartys pasirašytos šios įstaigos vadovo įgalioto atstovo) su advokatų kontora, kurios atstovas teikia teisinės paslaugas ne tik įstaigai, bet ir šios įstaigos vadovui. Vadovui teikiamos teisinės paslaugos pagal jo, kaip fizinio asmens, sudarytą atstovavimo sutartį su minėtu advokatų kontoros atstovu, t. y. atstovaujama santykiuose, susijusiuose su vadovo veikla minimoje biudžetinėje įstaigoje (pvz., sprendžiant įstaigos vadovo tarnybinės veiklos vertinimo klausimus).</p> <p>Atsakymas. Šioje situacijoje galima būtų įžvelgti interesų konflikto požymių tuomet, kai biudžetinės įstaigos vadovas, turėdamas asmeninių privataus pobūdžio sutartinių ryšių su advokatų kontoros atstovu, savo tarnybinėje veikloje spręstų klausimus/priimtų sprendimus (tame tarpe ir įgaliojant kitą asmenį pasirašyti sutartis), susijusius su minėtos advokatų kontoros atstovu.</p> <p>Taip pat šioje situacijoje svarbi aplinkybė yra ir biudžetinės įstaigos vadovo (kaip fizinio asmens) teisinių paslaugų sutartyje nustatytos sąlygos, sulygta paslaugų kaina (pvz. kai biudžetinės įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo dėl šios įstaigos</p>	Atverčiamos iliustracijos/ nuotraukos su tekstu (Flashcard stack) arba kt.	

	<p>sudarytų teisinių paslaugų sutartis su advokatų kontoros atstovu, kuris tuo pačiu atstovaudamas biudžetinės įstaigos vadovo kaip fizinio asmens interesus suteiktų teises paslaugas už palankesnę kainą). Šioje situacijoje galima būtų įžvelgti tarnybinės etikos pažeidimo požymių – nesinaudoti tarnybinėmis pareigomis ar tarnybiniu statusu asmeninei naudai gauti.</p> <p>Svarbu paminėti Kartu pastebėtina, kad valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams turėtų būti taikomi aukštesni veiklos ir atsakomybės standartai, kadangi visuomenė turi pagrįstą lūkesčių, kad vadovai yra ne tik aukštesnės profesinės kvalifikacijos, bet ir veikia laikydamiesi aukštesnių moralės ir tarnybinės etikos principų. Todėl šiuo atveju biudžetinės įstaigos vadovo elgesys galėtų būti vertinamas ir pagal vidaus teisės aktuose nustatytus etikos standartus.</p>		
	<p>Vietoj apibendrinimo:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nustatyti reikalavimus elgesiui prieš korupciją vien teisės aktų nepakanka. Reikalingas standartas - normų, reikalavimų ir elgesio taisyklių rinkinys - kuriant sąžiningumo, skaidrumo, nepriekaištingos reputacijos atvirumo ir atitikties kultūrą. Elgesio standartas turi padėti organizacijai kuriant antikorupcinę aplinką, ugdant tarnybinę etiką. Taikymo sėkmė priklauso nuo vadovybės požiūrio ir organizacijoje susiformavusios kultūros. 	Sąrašai (List)	
	MODULIO ŽINIŲ PATIKRINIMAS		
	<p>Orientacinė trukmė - 5 min. Modulyje buvo akcentuotos pagrindinės kiekvienam valstybės, savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovui žinotinos temos. Pabaigai, pasitikrinimui, kviečiame atsakyti į kelis klausimus. Kiekvienam klausimui pažymėkite vieną ar kelis tinkančius teisingus atsakymus.</p>		
	<p>Kaip galime apibrėžti valstybės tarnautoją? Asmuo, dirbantis valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje. - neteisinga Asmuo, įstatymų nustatyta tvarka išrinktas į Seimo nario, savivaldybės tarybos nario, savivaldybės mero pareigas.- neteisinga Asmuo, einantis pareigas valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje ir atliekantis viešojo administravimo funkcijas. - teisinga Asmuo, atliekantis viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas.- neteisinga Asmuo, padedantis valstybės ar vietos valdžią įgyvendintiems asmenims atlikti jiems nustatytas funkcijas, išskyrus vidaus administravimo funkcijas, kaip jos apibrėžtos Viešojo administravimo įstatyme. - teisinga</p>	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
	<p>Pažymėkite, kurie teiginiai apie vadovą teisingi. Atsakingas už tarnybinės etikos politikos formavimą valstybės ar savivaldybės institucijoje, įstaigoje ar įstaigų sistemoje. – teisinga Kontroliuoja, kaip tarnybinės etikos politika įgyvendinama. – teisinga Nustato skaidrios ir sąžiningos veiklos elgesio standartus šeimoje. – neteisinga Veikia laikydamiesi aukštesnių moralės ir tarnybinės etikos principų. – teisinga Konsultuoja valstybės tarnautojus įstaigos veiklos srityje kylančiais antikorupcinio elgesio klausimais. – neteisinga Privalo įstaigoje patvirtinti Etikos kodeksą. - neteisinga</p>	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	

	<p>Kokie teiginiai atskleidžia viešumo ir skaidrumo principo turinį?</p> <p>Valstybės tarnautojas pasikeitus politinei valdžiai, privalo užtikrinti viešojo intereso tęstinumą. – neteisinga</p> <p>Valstybės tarnautojas turi deramai atlikti savo pareigas, nuolat tobulėti.- neteisinga</p> <p>Valstybės tarnautojas turi būti teisingas nagrinėdamas prašymus, skundus, nepiktnaudžiauti jam suteiktomis galiomis. – neteisinga</p> <p>Valstybės tarnautojo tarnybinė veikla turi būti vieša ir suprantama, atvira įvertinti. – teisinga.</p> <p>Valstybės tarnautojas savo veikloje privalo vengti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatyto interesų konflikto. - teisinga</p>	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
	<p>Valstybės tarnybos įstatymas:</p> <p>Nustato pagrindinius valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principus. – Teisinga</p> <p>Reglamentuoja individualiuosius darbo santykius, kurie atsiranda sudarius darbo sutartį. – neteisinga</p> <p>Garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus. – neteisinga</p> <p>Garantuoja teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą – neteisinga</p> <p>Nustato korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones ir jų teisinius pagrindus – neteisinga</p> <p>Nustato valstybės tarnautojų karjerą, atsakomybę, socialines ir kitas garantijas, susijusias su tarnybos ypatumais – teisinga.</p>	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
	<p>Pažymėkite teisingus teiginius apie konstitucinį atsakingo valdymo principą.</p> <p>Nustato reikalavimus vadovautis Konstitucija ir teise, veikti tautos ir valstybės interesais, neviršyti suteiktų įgaliojimų. – teisinga</p> <p>Privataus intereso viršenybė viešojo intereso atžvilgiu. – neteisinga.</p> <p>Nustato reikalavimus visoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms bei pareigūnams. - teisinga</p> <p>Principas sietinas su gero administravimo principu. – teisinga</p> <p>Principo turinys ir taikymo sritis yra platesni nei gero administravimo imperatyvo. – teisinga</p> <p>Netaikomas valstybės politikams ir teisėjams. - neteisinga</p>	Keli teisingi atsakymai iš kelių variantų (Multiple response)	
	MODULIO APIBENDRINIMAS		
	<p><i>Iš Konstitucinio Teismo sprendimų:</i></p> <p>...Valstybės paskirtis – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą – užtikrinti viešojo administravimo vykdymą ir viešųjų paslaugų teikimą. Valstybė savo funkcijas vykdo per atitinkamų institucijų sistemą, apimančią visų pirma valstybės institucijas.</p> <p>...Valstybės ir savivaldybių institucijos viešąjį administravimą vykdo ir/arba viešąsias paslaugas teikia per šiose institucijose dirbančius žmones – valstybės tarnautojus, priimančius atitinkamus sprendimus.</p> <p>...Viešojo intereso gynimo specifika lemia valstybės tarnautojų, kaip korpuso, ypatingą formavimo tvarką, jų teisinio statuso specifiką, taip pat jų ypatingą atsakomybę visuomenei už jiems pavestų funkcijų vykdymą.</p> <p>...Valstybės tarnautojas pagal Konstituciją turi tinkamai atlikti savo pareigas vadovaudamasis Konstitucija ir teise. Jis turi būti lojalus Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai, laikytis Konstitucijos ir įstatymų, gerbti, saugoti ir ginti žmogaus teises</p>		

	<p>ir laisves, būti nešališkas, neutralus politinio proceso dalyvių atžvilgiu, teisingas, vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto, nepasiduoti neteisėtam spaudimui ar neteisėtiems reikalavimams, nesavavaliauti ir nepiktnaudžiauti tarnyba, kelti savo profesinę kompetenciją, laikytis profesinės etikos reikalavimų, saugoti savo, kaip valstybės tarnautojo, reputaciją ir institucijos, kurioje jis dirba, autoritetą ir kt. Jo priimami sprendimai turi būti skaidrūs, jų motyvai aiškūs. Valstybės tarnybos teikiamos galimybės negali būti naudojamos asmeniniam pasipelnymui ar politinei veiklai; valstybės tarnautojas negali naudotis savo statusu savo ar sau artimų asmenų arba kitų asmenų privačiai naudai gauti. Valstybės tarnybos santykių teisinis reguliavimas turi būti toks, kad būtų įmanoma kontroliuoti, ar minėti reikalavimai nėra pažeidžiami. Vieša demokratinė valstybės tarnautojų veiklos ir jų priimamų sprendimų kontrolė – svarbi visuomenės pasitikėjimo valstybe ir jos teise sąlyga.</p>		
--	---	--	--